

ТЕМАТИЧНІ ТЕСТИ З ІСТОРІЇ УКРАЇНИ ДЛЯ 8 КЛАСУ

Тема1. УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ В XVI ст. Варіант I

Завдання 1 — 16 складаються зі вступного запитання та чотирьох варіантів відповідей, серед яких потрібно вибрати один правильний.

1. Який документ запровадив кріпацтво на українських землях?
А Перший Литовський статут;
В Другий Литовський Третій Литовський статут;
Д Привілей Владислава.
2. У якому році було “Уставу на волоки” на українських землях?
А 1566 р.;
Б 1569 р.;
В 1557 р.;
Г 1588 р.
3. Найбільших феодалів-землевласників у Речі Посполитій називали:
А шляхтою;
Б каштелянами;
В магнатами;
Г боярами.
4. Позначте твердження, яке відповідає умовам Берестецької унії:
А православна і католицька церква об'єдналися у римо-католицьку (уніатську) церкву;
Б уніатська церква зберігала католицькі обряди, церковно-слов'янську мову;
В уніатська церква визнавала зверхність Папи Римського та учення католицької церкви;
Г уніатське духовенство зрівнювалося в правах з католицьким, але не звільнялося від сплати податків.
5. Якою цифрою на карті позначено Брацлавське воєводство:
А 1;
Б 2;
В 3;
Г 4.

6. Багатогалузеве феодальне господарство, що ґрунтувалося на панщинній праці і орієнтувалося на товарне виробництво, — це:

- А фільварок;
- Б зимівник;
- В вотчина;
- Г громада.

7. Поява та поширення в XVI ст. братств на українських землях було зумовлено:

- А закріпачення українського селянства;
- Б виникнення українського козацтва та Запорозької Січі;
- В реформування православної церкви митрополитом Петром Могилою;
- Г поширення ідей Реформації та Контрреформації.

8. Великий Луг — це:

- А заплава Дніпра у володіннях Запорозької Січі, що простягалася з обох його боків від о. Хортиця на 100 км;
- Б історична назва незаселеної території південноукраїнського степу;
- В історичний регіон України від р. Дністер на заході і до степів Приазов'я на сході;
- Г військово-адміністративна одиниця Запорозької Січі, що налічувала до кілька сотень козаків.

9. Про появу якого явища в театральному мистецтві йдеться в уривку з історичного джерела?

“У братських школах, академіях учні писали вірші, промови, а потім виголошували їх. Виконавці виходили на сцену й декламували текст, об’єднаний спільною темою. Шкільні вистави присвячувалися християнським святам, впливовим особам, важливим подіям. Вистава тривала досить довго, тому глядачам давали перепочинок, пропонуючи їхній увазі в перервах між діями спектаклю театралізовані сценки народно-побутової тематики”.

- А комедія;
- Б містерія;
- В прелюдія;
- Г інтермедія.

10. Яка подія пов’язана із зображенням на ілюстрації діячем?

- А створення перших православних церковних братств;
- Б заснування першої в Україні слов’яно-грецької-латинської школи;
- В відновлення вищої церковної православної ієрархії;
- Г написав польською мовою твір “Тренос” (“Плач”).

11. Позначте одну з передумов Люблінської унії:

- А бажання краківських купців захопити торговельні шляхи через Галичину на Схід;
- Б бажання українського народу жити в об’єднаній Польсько - Литовській державі;
- В загроза з боку кочовиків;

Г прагнення українських, білоруських, литовських шляхтичів мати рівні права з польськими землевласниками.

12. Визначить одну з причин запровадження цитованого документу:

“Усі згадані начальники, старшина і сотники, і, нарешті, кожний рядовий повинні скласти присягу нам і Речі Посполитій У гетьмана ж завжди має бути їх реєстр, і якби котрийсь пішов зі служби, а на його місце прийняли іншого, старший повинен повідомити про це гетьманові, щоб той мав про них і про їх імена точні відомості ...”

А бажання долучити козаків до державної служби, використати їх для захисту південних кордонів;

Б прагнення розпочати війну із Туреччиною та Кримським ханством;

В встановити над козаками польську військову та судову владу;

Г намагання польського уряду налагодити стосунки із Запорозькою Січю.

13. Який клейнод зображено на малюнку:

А бунчук;

Б пірнач;

В литаври;

Г корогви.

14. Позначте правильне твердження.

Основними верствами населення в Україні XV ст. були:

А духовенство, князі, бояри, селяни-общинники, міщани, козаки;

Б духовенство, магнати, шляхта, вільні селяни-общинники, міщани, козаки;

В духовенство, магнати та шляхта, феодално залежне селянство, міщани, козаки;

Г духовенство, шляхта, міщани, козаки.

15. Яка історична подія відбулась у 1572 р.:

А відкриття школи Львівського Успенського братства;

Б видання Острозької біблії;

В наказ про створення реєстру з 300 козаків;

Г видання “Апостола” і “Букваря”.

16. Про якого діяча видатний український історик М. С. Грушевський писав:

“Сей степовий авантюрист мав наслідників своїх ідей, хоч і дрібніших, скромніших, більш воздержних і урівноважених. В кругах українських, польських, литовських, по гарячих слідах події, історія смерті ...[його] почала переказуватися в легендарних Він пролетів особливо блискучим, променистим метеором по українському небосхилу”.

А Костянтин Острозький;

Б Дмитро Вишневецький;

В Криштоф Косинський;

Г Григорій Лобода.

У завданнях 17, 18 до кожної інформації, позначеної буквами, доберіть одну правильну відповідь з варіантів, позначених цифрами.

17. Співвіднесіть ім'я історичного діяча з положенням, що його характеризує.

А Іпатій Потій	1 засновник Запорозької Січі
Б Дмитро Вишневецький	2 єпископ, прихильник унії
В Іван Федоров	3 біженець із Московії, український першодрукар
Г С. Наливайко	4 сотник князя Острозького, керівник козацько-селянського повстання, страчений у Варшаві
	5 козак, що потрапив у турецький полон на галери, де провів тривалий час, а потім, піднявши повстання, втік разом з товаришами і повернувся на Січ.

18. Установіть відповідність, утворивши логічні пари.

А складання реєстру козаків	1 уходництво
Б виникнення козацтва	2 напади татар
В Реформація	3 антикатолицькі рухи
Г поразка козацьких повстань напр. XVI ст.	4 відсутність єдності між козаками
	5 відкриття єзуїтських шкіл

**У завданнях 19, 20 розташуйте історичні події
у хронологічній послідовності**

19. Установіть хронологічну послідовність подій:

- А Люблінська унія;
- Б створення Пересопницького Євангелія;
- В “Устава на волоки”;
- Г заснування Острозької академії.

20. Установіть послідовність цитованих подій:

- А “...Почалася книга, названа “Апостол”, друкуватися в богом береженому місті Львові... року ..., лютого в 25 день, і завершилася [друкуватися] року ... того ж місяця в 15 день .”
- Б “... його посадили на розпеченого залізного коня, а на голову поклали залізну корону – за те, що він, нібито, назвав себе “царем Наливаєм” і хотів бути королем України”
- В “...Якби якийсь вотчинний підданий або селянин пішов від котрогось боярина, не переходячи до іншого [боярина], і той, від якого піде, не шукав би того підданого або селянина десять років, – надалі йому до нього нема діла”.
- Г “...стараннями преподобних отців Іпатія Потія та Кирила Терлецького, узгодивши умови, необхідна Церкві нашій, приступили до святого з’єднання з Римською церквою”.

**Завдання 21, 22 мають сім варіантів відповідей,
серед них лише три правильні**

21. Серед запропонованих тверджень виберіть умови, що відповідають Люблінській унії:

- 1. Утворювалася держава Річ Посполита;
- 2. Князівство Литовське повністю припиняло своє існування;
- 3. Більшість українських земель перебувало під владою Князівства Литовського;
- 4. Найвищим органом влади був сенат;

5. Українські землі переходили під владу Польського королівства;
6. Була укладена 1596 р.;
7. Литва зберегла автономію в місцевому управлінні, судочинстві, організації війська.

22. Які соціальні зміни відбулися на українських землях у другій половині XVI ст.:

1. Поширення на всіх мешканців міст магдебурзького права;
2. Завершення формування шляхти як єдиного стану землевласників;
3. Закріпачення частини селянства;
4. Визнання запорозького козацтва привілейованим станом;
5. Заборона українській шляхті сповідувати православ'я;
6. створення реєстрового козацтва;
7. виокремлення духовенства в окремий суспільний стан.

Тема1. УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ В XVI ст. Варіант II

Завдання 1 — 16 складаються зі вступного запитання та чотирьох варіантів відповідей, серед яких потрібно вибрати один правильний.

1. У складі Руського та Брацлавського воєводств Речі Посполитої в другій половині XVI – першій половині XVII ст. Перебували:

- А Закарпаття, Буковина;
Б Галичина, Східне Поділля;
В Холмщина, Підляшшя;
Г Волинь, Полісся.

2. У якому році було запроваджено кріпацтво на українських землях?

- А 1566 р.;
Б 1569 р.;
В 1580 р.;
Г 1588 р.

3. Привілейованим станом у Речі Посполитій були:

- А шляхта;
Б православне духовенство;
В козаки;
Г міщани.

4. Позначте твердження, яке відповідає умовам Люблінської унії:

- А Українські землі увійшли до складу Польського королівства;
Б Українські землі увійшли до складу Великого Князівства Литовського;
В Українські землі стали рівноправною частиною у складі Речі Посполитої;
Г Українські землі були під спільним управлінням Литви і Польщі.

5. Якою цифрою на карті позначено

Волинське воєводство:

- А 1;
Б 2;
В 3;

Г 4.

6. Назва житла (хутора) і форма ведення козацького господарства на Запорозжі, що виникли в першій половині XVI ст., — це:

- А фільварок;
- Б зимівник;
- В курінь;
- Г громада.

7. Поява та поширення в XV-XVI ст. фільваркового господарства на українських землях було зумовлено:

- А успіхами в поширенні нових сільськогосподарських культур;
- Б потребою у створенні розгалуженої оборонної лінії проти нападів татар;
- В прагненні польської шляхти приборкати українське селянство та козацтво;
- Г зростанням попиту на сільськогосподарську продукцію в країнах Західної Європи.

8. Братства в історії України – це:

- А корпоративні об'єднання ремісників споріднених спеціальностей у містах, що користувалися магдебурзьким правом у XV–XVI ст.;
- Б добродійні товариства української шляхти, які опікувалися будівництвом православних храмів власним коштом у XVI ст.;
- В об'єднання реєстрового козацтва та духовенства, які здійснювали контроль за діяльністю вищих православних церковних ієрархів у XV–XVI ст.;
- Г релігійно-громадські організації міщан при православних церквах на українських землях наприкінці XVI–XVII ст.

9. Про яку подію йдеться в уривку з історичного джерела?

“Ми, Сигізмунд Август, усім узагалі і кожному зокрема, кому відати належить, людям теперішнього часу і майбутніх часів оголошуємо даною грамотою таке: нам відомо, що всі чини королівства часто нагадували славної пам'яті батькові нашому Сигізмунду, королю польському, і просили його на сеймах і в інших випадках, щоб завершено було те з'єднання, або унія, Великого князівства Литовського з королівством Польським...”

- А Берестецьку унію, 1596 р.;
- Б Люблінську унію, 1596 р.;
- В Люблінську унію, 1569 р.;
- Г Кревську унію, 1569 р.

10. Яка подія пов'язана із зображенням на ілюстрації діячем?

А створення перших православних церковних братств;

- Б заснування першої в Україні слов'яно-грецької-латинської школи;
- В відновлення вищої церковної православної ієрархії;
- Г об'єднання Київської братської та Лаврської школи у колегію.

11. Позначте одну з передумов Люблінської унії:

- А бажання краківських купців захопити торговельні шляхи через Галичину на Схід;
- Б бажання українського народу жити в об'єднаній Польсько-Литовській державі;
- В загроза з боку кочовиків;
- Г ослаблення Литви.

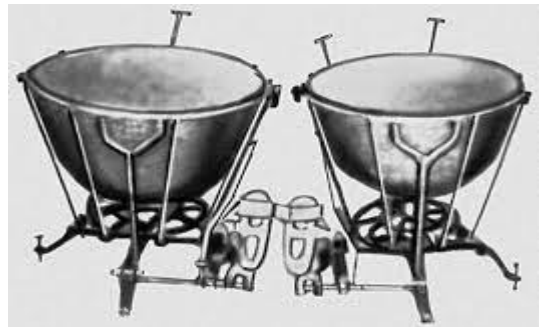
12. Які безпосередні наслідки мав цитований документ:

“...перед тим же паном старостою мають скласти присягу на вірність і йому бути послушними... тобто не мають воювати землі Волоської, не чинити в ній жодних шкод і розрух, а якщо хтось би те чинив, мали б гамувати, хапати і бити як нашого коронного неприятеля. Так само мають триматися щодо Білгорода, Очакова, Тягині, сіл і степів їхніх, аби там шкод жодних не чинили, ані не дозволяли чинити; цареві кримському, його землям, людям, улусам, степам щодо челяді, худоби і всілякої річі не мають чинити шкоди ... взагалі будуть поступати відповідно до наших наказів.”

- А виникнення козацтва;
- Б виникнення реєстрового козацтва;
- В припинялися походи козаків проти Кримського ханства;
- Г початок антипольських повстань.

13. Який клейнод зображено на малюнку:

- А бунчук;
- Б пірнач;
- В литаври;
- Г корогви.

14. Позначте правильне твердження.

- А Польща і Литва об'єднались в єдину федеративну державу за Берестейською унією;
- Б С. Наливайко зі своїм військом зазнав поразки в урочищі Холодний Яр;
- В повстання під проводом К. Косинського відбулося у 1594 р.;
- Г в XVI ст. на українських землях в архітектурі з'явився ренесансний стиль.

15. Яка історична подія відбулась у 1581 р.:

- А відкриття школи Львівського Успенського братства;
- Б видання Острозької біблії;
- В наказ про створення реєстру з 300 козаків;
- Г видання “Апостола” і “Букваря”.

16. Про якого діяча йдеться в уривку з історичного джерела?

“Не будучи українцем за походженням, усе своє життя присвятив служінню Україні, ставши для прийдешніх поколінь одним із символів української національної ідентичності. Посівши митрополичу кафедру забороненої православної церкви, домігся від королівської влади її легалізації. Заповідав не ставити йому після смерті ніяких пам’ятників, хоча сам, ще при житті, створив собі пам’ятник – Київську Академію”.

А Д. Шишневського;

Б І. Борецького;

В І. Вишенського;

Г Ф. Прокоповича.

У завданнях 17, 18 до кожної інформації, позначеної буквами, доберіть одну правильну відповідь з варіантів, позначених цифрами.

17. Співвіднесіть ім’я історичного діяча з положенням, що його характеризує.

А Іван Вишенський 1 просвітитель, меценат, захисник православ’я

Б князь К. Острозький 2 письменник-полеміст

В Павло Русин 3 перший поет-гуманіст в Україні

Г Іван Підкова 4 сотник князя Острозького, керівник козацько-селянського повстання, страчений у Варшаві
5 козацький ватажок, який здійснив похід у Молдавію і взяв її столицю — місто Ясси.

18. Установіть відповідність, утворивши логічні пари.

А Повстання під проводом С. Наливайка 1 створення Речі Посполитої

Б Повстання під проводом К. Косинського 2 створення греко-католицької (уніатської) церкви

В молдавські походи І. Підкови 3 Солоницька трагедія

Г Берестейська унія 4 взяття запорожцями Яси

5 битва під П’яткою

У завданнях 19, 20 розташуйте історичні події у хронологічній послідовності

19. Установіть хронологічну послідовність подій історії:

А Берестецька унія;

Б видання у Львові “Апостола” та “Букваря”;

В перший Литовський статут;

Г виникнення Запорозької Січі.

20. Установіть послідовність цитованих подій:

А “...так їх (повстанців) рубали немилосердно, що на мілью і більше труп на трупі лежав”.

Б “Польське королівство і Велике князівство Литовське, згідно з попередньою інкорпорацією між ними, складають з обох вищезазначених народів одне, нерозрізне, неподільне тіло, одне зібрання, один народ, так що віднині у цього . неподільного народу . буде на вічні часи одна голова, не окремі государі, а один — король польський, який,

згідно з давнім звичаєм і привілеєм, спільними голосами поляків і литви обиратиметься в Польщі, а не в іншому місці”.

- В “Нововведенням, яке невдовзі тріумфально увійшло в практику української освіти, стало вивчення трьох мов – грецької, латинської та церковнослов’янської. Створення школи слов’яно-греко-латинського типу було справжньою революцією в освітній православній традиції, уперше поєднавши на порубіжжі греко-слов’янського культурного ареалу і католицької Європи візантійський Схід із латинським Заходом”.
- Г “Король, побачивши, як добре вони з татарами б’ються, віддав їм для пристанища місто Трахтемирів, настановив їм гетьмана, прислав клейноди, всяких припасів військових, а за службу їм поклав по червінцеві...”

**Завдання 21, 22 мають сім варіантів відповідей,
серед них лише три правильні**

21. Укажіть особливості розвитку української культури другої половини XVI – першої половини XVII ст.
1. Поява козацького літописання та історичної прози.
 2. Поширення книгодрукування.
 3. Розквіт козацького бароко в архітектурі.
 4. Поява полемічної літератури.
 5. Масова поява оригінальних світських творів у літературі.
 6. Поява монументальної скульптури та портретного живопису.
 7. Поширення шкільної драми, інтермедій і вертепу.
22. Укажіть причини виникнення запорозького козацтва.
1. Бажання українців розширити свої територіальні володіння.
 2. Захоплення українських земель польськими і литовськими феодалами.
 3. Запрошення Кримського ханства до залюднення дніпровського Пониззя.
 4. Посилення феодального гніту, оформлення кріпосної залежності.
 5. Створення греко-католицької (уніатської) церкви.
 6. Необхідність захисту кордонів від Кримського ханства.
 7. Пошук українцями золота та інших корисних копалин.

Тема2. УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ У ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ XVII ст. Варіант I

Завдання 1 — 16 складаються зі вступного запитання та чотирьох варіантів відповідей, серед яких потрібно вибрати один правильний.

1. Укажіть хронологічні межі доби морських походів українського козацтва:
А останні два десятиліття XVI ст.;
Б кінець XVI — перше десятиліття XVII ст.;
В перші два десятиліття XVII ст.;
Г 20—30-ті рр. XVII ст.
2. Який митрополит греко-католицької церкви об’єднав греко-католицьке чернецтво у Василіянський орден?

А М. Рогоза;
Б І. Потій;
В И.-В. Рутський;
Г П. Скарга.

3. Хто очолював козацьке повстання в 1635 р.:

М. Жмайло;
Б Т. Федорович;
В І. Сулима;
Г П. Бут.

4. Хто був автором панегірика “Вірші...”:

А П. Могила;
Б М. Смотрицький;
В З. Копистенський;
Г К. Сакович.

5. Козаків, що були внесені до списків польського уряду, де визначалися їх обов’язки і привілеї, називали:

А низовими;
Б компанійцями;
В випищиками;
Г реєстровими.

6. Спираючись на подану карту, можна схарактеризувати зовнішньополітичну діяльність гетьмана:

А М. Дорошенка;
Б П. Сагайдачного;
В І. Сулими;
Г С. Кішки.

7. Про яку подію йдеться в джерелі:

“Повернувся Павлюк додому,

У Січ Низовую

Та й задумав... знову

Бить шляхту гнилу.

Знайшов... побратима

Орла Остряницю,

Що не раз пускав із ляхів

Шляхетську кровіцу.”

А початок національно-визвольного повстання 1637 року;

Б битва під Цецорою;

В Хотинська битва;

Г битва козацьких військ під проводом Марка Жмайла.

8. В якому році відбулась цитована подія:

“У нинішнім році, государ, ходили морем на 80 чайках 7 тис. запорозьких козаків із ватажком їхнім Сагайдачним війною на турецькі міста, і взяли та спалили вони Кафу, упиря, що н'є руську кров.”

А 1618;

Б 1616;

В 1621;

Г 1620.

9. Які наслідки мала подія пов'язана із зображенням:

А польські війська зазнають поразки від турків та татар;

Б козацьке військо зупинило турецький наступ на Польщу;

В козаки знищили 14 тис. турецьких воїнів, визволили багато полонених;

Г спалили околиці Стамбула.

10. Фільварок – це:

А форма земельної відробіткової ренти, що передбачала обов'язкову працю селянина власним реманентом у господарстві землевласника;

Б система суспільних відносин, за якої землевласник мав право на особу, працю та майно залежних від нього селян-кріпаків;

В велике шляхетське багатогалузеве господарство, орієнтоване на ринок, в якому вся земля належала панові, й базувалося на праці залежних селян;

Г форма натуральної ренти, податок грішми або продуктами, що стягувався землевласником із залежних від нього селян.

11. Внаслідок якої події з'явився цитований документ:

“...Призначаємо строк з 6 листопада по 18 грудня нового стилю поточного року. Протягом цих 6 тижнів козаки мусять скласти правильні реєстри, які не перевищують 6 тисяч із зазначенням скільки їх живе в кожному старостві... З числа 6000 козаків 1000 або більше... мусять перебувати на Низу за порогами...”

А повстання М. Жмайла;

Б повстання Т. Федоровича;

В повстання І. Сулими;

Г повстання Я. Острянина.

12. Укажіть особу за описом і портретом.

“Він здобув високі знання, вільно володів грецькою, латинською та іншими мовами. Добре знав систему західноєвропейських освітніх закладів, (бо це йому могло знадобитися в Києві — авт.), був основним фундатором школи вищого типу — колегіуму, а по смерті 1631 року Іова Борецького — й митрополитом Київським і Галицьким.”

А Петро Сагайдачний;

В Петро Могила;

Б Гедеон Балабан;

Г Іван Вишенський.

13. За сприянням кого відбулась описана в джерелі подія?

“Прибув... до Києва святійший патріарх єрусалимський Феофан... і був прийнятий з великою честю духовними та світськими людьми. Того ж року... висвятив на митрополію Київську чоловіка гідного й чесного. Іменем Йов Борецький... і з ним єпископів на різні місця...”:

- А К. Острозького;
- Б Й. Рутського;
- В П. Сагайдачного;
- Г П. Могили.

14. “Ординацією Війська Запорозького реєстрового, що перебуває на службі Речі Посполитої” було передбачено:

- А утворення реєстрового козацтва з правом на незалежність від польської адміністрації, звільненого від державних податків та повинностей;
- Б зменшення козацького реєстру до 6 тис. осіб, ліквідацію виборності козацької старшини, скасування козацького судочинства;
- В збільшення козацького реєстру до 10 тис. осіб, надання козакам права землеволодіння, власної судової влади, володіння містом Трахтемирів;
- Г скасування реєстру та зрівняння в правах усіх козаків у Речі Посполитій, повернення прав та майна православній церкві.

15. Який запорозький гетьман у 1630 р. із групою козаків увірвалися в польський табір і знищили т. зв. Золоту роту – особисту охорону коронного гетьмана, котра складалася із 150 шляхтичів із найзначніших родин?

- А П. Бут (Павлюк);
- Б І. Судима;
- В Я. Острянин (Остряниця);
- Г Т. Федорович (Трясило).

16. Укажіть особу за описом.

“Козацький гетьман, який від імені козаків підписав компромісну Куруківську угоду після перемоги козацького війська над поляками. Він належав до поміркованої течії козацтва, реорганізував реєстрове козацтво, утворивши 6 полків. Загинув в поході на Крим у 1628”

- А М. Жмайло;
- Б М. Дорошенко;
- В І. Сулима;
- Г Т. Федорович.

У завданнях 17, 18 до кожної інформації, позначеної буквами, доберіть одну правильну відповідь з варіантів, позначених цифрами.

17. Установіть відповідності між термінами та їх визначеннями.

А каторги	1 відзнаки та атрибути влади козацького війська і старшини
Б клейноди	2 високі дерев’яні вежі з сухим хмизом зверху, які під час небезпеки запалювались
В чинш	3 регулярний фіксований податок грошима, який платили власникові особисто вільні селяни та міщани за користування землею

- Г фігури 4 турецькі галери
 5 грошовий або натуральний податок, який платили залежні селяни поміщику за користування землею і розмір якого залежав від волі господаря

18. Установіть відповідність між датами та подіями.

А 1615 р.	1 участь козаків у Хотинській війні
Б 1630 р.	2 ухвалення польським сеймом “Ординації Війська Запорозького”
В 1632 р.	3 “Тарасова ніч”
Г 1621 р.	4 відкриття Київської братської школи
	5 відкриття Києво-Могилянської колегії

**У завданнях 19, 20 розташуйте історичні події
у хронологічній послідовності**

19. Розташуйте поняття і терміни з історії українського козацтва у хронологічній послідовності:

- А “Пункти заспокоєння обивателів грецької віри”;
Б опришки;
В “золотий спокій”;
Г “доба героїчних походів”.

20. Установіть послідовність цитованих подій:

А *“У нинішнім році, государ, ходили морем на 80 чайках 7 тис. запорозьких козаків із ватажком їхнім Сагайдачним війною на турецькі міста, і взяли та спалили вони Кафу, утиря, що н’є руську кров..”*.

Б *“.. без козаків війну вів і мовив так: “Не хочу і разом з Грицями воювати, нехай ідуть до ріллі або свиней пасти””*.

В *“Обізвавсь Тарас Трясило
Віру рятувати,
Обізвався орел сизий,
Та й дав ляхам знати!”*.

Г *“... тому на вічні часи позбавляємо козаків старшинства, усяких старовинних судових установ, права, доходів та інших відзнак, набутих ними за вірні послуги від наших предків і тепер унаслідок заколотів утрачених Реєстровим же козакам, число яких Річ Посполита визначила на своїй службі тільки 6000 ...”*

**Завдання 21, 22 мають сім варіантів відповідей,
серед них лише три правильні**

21. Гетьман П. Конашевич-Сагайдачний уславився тим, що:

1. Сприяв відновленню вищої ієрархії православної церкви на українських землях.
2. Очолював удалі морські походи козаків проти Османської імперії.
3. Знищив фортецю Кодак, збудовану поляками для контролю над Запорозькою Січчю.
4. Збудував першу Запорозьку Січ на о. Мала Хортиця.
5. Підтримував видавничу діяльність Івана Федорова.
6. Відстоював інтереси української шляхти на Люблінському сеймі.

7. Відіграв вирішальну роль у перемозі польсько-козацького війська в битві під Хотиним.

22. Позначте події, що стосуються козацьких повстань 1637-1638 рр.:

1. “Тарасова ніч”.
2. Поразка козаків у битві під Кумейками.
3. Зруйнування запорожцями фортеці Кодак.
4. Перемога козацьких повстанців над поляками поблизу містечка Говтва.
5. Поразка козацьких повстанців у битві під Жовнином.
6. Страта поляками одного із козацьких ватажків - Івана Сулими.
7. Поранення гетьмана Петра Сагайдачного.

Тема2. УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ У ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ XVII ст. Варіант II

**Завдання 1 — 16 складаються зі вступного запитання та чотирьох варіантів
відповідей, серед яких потрібно вибрати один правильний.**

1. Укажіть хронологічні межі доби “золотого спокою” в Речі Посполитій:
А 1638 — 1648 рр.;
Б 1638 — 1658 рр.;
В 1637 — 1647 рр.;
Г 1628 — 1648 рр.
2. Який король Речі Посполитої погодився офіційно визнати (легалізувати) відновлення православної ієрархії:
А Стефан Баторій;
Б Сигізмунд II Август;
В Сигізмунд III;
Г Владислав IV.
3. Хто очолював козацьке повстання в 1625 р.?:
А М. Жмайло;
Б Т. Федорович;
В І. Сулима;
Г П. Бут.
4. Хто був автором церковно-історичного трактату “Палінодія”:
А П. Могила;
Б М. Смотрицький;
В З. Копистенський;
Г К. Сакович.
5. Козаків, що були викреслені польським урядом з реєстру називали:
А низовими;
Б компанійцями;
В випищиками;
Г нереєстровими.

6. Спираючись на подану карту, можна схарактеризувати зовнішньополітичну діяльність гетьмана:

- А М. Дорошенка;
- Б П. Сагайдачного;
- В І. Сулими;
- Г С. Кішки.

7. Про яку подію йдеться в джерелі:

*“Не схотіли пани-ляхи
Пропускати й трохи,
Щоб їздили в Січ бурлаки
Та й через пороги, —
Спорудили над ним
Город-кріпосницю
Ще й послали... військо
Чужу-чу жаницю.”*

- А спорудження польським урядом фортеці Кодак;
- Б прийняття польським сеймом “Ординації Війська Запорізького”;
- В заснування Дмитром Вишневецьким фортеці на о. Мала Хортиця;
- Г Хотинська битва за участю козацьких військ.

8. В якому році відбулась цитована подія:

“Непокірний козак, на ім'я Сулима, підступно і таємно прокравшись із 800 козаками з моря до Дніпра, насмілювався напасти на фортецю Кодак, яку його милість король Владислав звелів збудувати на першому дніпровському порозі.”

- А 1630;
- Б 1625;
- В 1635;
- Г 1638.

9. Які наслідки мала подія пов'язана із зображенням:

- А польські війська зазнають поразки від турків та татар;
- Б козацьке військо зупинило турецький наступ на Польщу;
- В козаки знищили 14 тис. турецьких воїнів, визволили багато полонених;
- Г спалили околиці Стамбула.

10. Панщина – це:

- А форма земельної відробіткової ренти, що передбачала обов'язкову працю селянина власним реманентом у господарстві землевласника;

- Б система суспільних відносин, за якої землевласник мав право на особу, працю та майно залежних від нього селян-кріпаків;
- В велике шляхетське багатогалузеве господарство, орієнтоване на ринок, в якому вся земля належала панові, й базувалося на праці залежних селян;
- Г форма натуральної ренти, податок грошми або продуктами, що стягувався землевласником із залежних від нього селян.

11. Внаслідок якої події з'явився цитований документ:

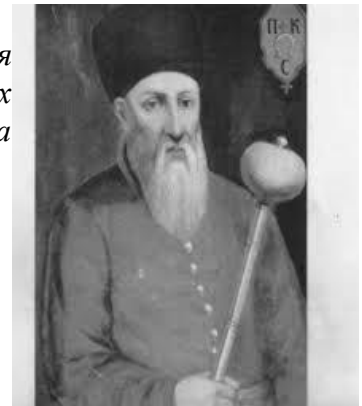
“Козац. реєстр збільшувався до 8 тис. чол. Не включені до реєстру повинні були розійтися по домівках і повернутися під владу шляхти, але їм гарантували амністію. Реєстровці зобов'язувалися утримувати на Запоріжжі гарнізон з 2 тис. чол., повернути гармати, захоплені в польс.-шляхет. війська, відпустити полонених і на першу вимогу польс. короля виступити на захист Речі Посполитої.”

- А повстання М. Жмайла;
- Б повстання Т. Федоровича;
- В повстання І. Сулими;
- Г повстання Я. Острянина.

12. Укажіть особу за описом та фото.

“З масштабом його історичної постаті не міг зрівнятися жоден з його попередників, не кажучи вже про пізніших провідників козацтва аж до Богдана Хмельницького. Слава цього козацького гетьмана може позмагатися з вічністю.”

- А Северин Наливайко;
- В Петро Конашевич-Сагайдачний;
- Б Марко Жмайло;
- Г Іван Сулима.

13. Хто очолив повстання, про яке йдеться в уривку з історичного джерела:

“Року 1637 козаки зібралися... і вирушили на Кумейки супроти ляхів, але під Кумейками коронний гетьман Конецпольський, вдавшись до підступу, здолав козаків...”?

- А Марко Жмайло;
- Б Тарас Федорович;
- В Іван Сулима;
- Г Павло Павлюк.

14. “Пунктами заспокоєння обивателів грецької віри” було передбачено:

- А узаконювалось існування православної церкви;
- Б православні мали право обирати вищу православну ієрархію на чолі з митрополитом, якого затверджував король;
- В православним заборонялось відкривати нові церкви, друкарні, монастирі, школи;
- Г зрівнювались в правах православні і католики, мали право засідати в сенаті.

15. Який запорозький гетьман у червні 1638 р. разом із групою козаків, рятуючись від поляків, пробився у володіння Московської держави на територію Слобожанщини і заснував там козацькі поселення?

- А П. Бут (Павлюк);
- Б І. Судима;
- В Я. Острянин (Остряниця);

Г Д. Гуня.

16. Укажіть особу за описом.

“Один з очільників козацького повстання 1637—1638 рр., керував спорудженням та обороною табору в урочищі Старець і протягом майже двох тижнів відбивали всі атаки польських військ під командуванням М. Потоцького. Через нестачу харчів, фуражу й знесилення людей повстанці змушені були розпочати переговори з польським командуванням. В результаті він з частиною козаків відступив на Запоріжжя, а 1640 року він очолював похід запорожців на Крим.”

А Д. Гуня;

Б М. Дорошенко;

В Я. Острянин;

Г П. Бут (Павлюк).

У завданнях 17, 18 до кожної інформації, позначеної буквами, доберіть одну правильну відповідь з варіантів, позначених цифрами.

17. Установіть відповідності між термінами та їх визначеннями.

А Переяславська угода	1 до Речі Посполитої відійшли Чернігівщина та Новгород - Сіверщина
Б Полянівський мир	2 встановлення 6-тисячного козацького реєстру; утворення 6 реєстрових полків; затвердження королем, обраного козаками гетьмана
В Куруківська угода	3 встановлення 3-тисячного реєстру; заборона козацьких походів на Крим і Туреччину; призначення козацьких гетьманів польським королем
Г Деулінське перемир'я	4 встановлення 8-тисячного реєстру; обрання гетьмана козаками
5 завершення Смоленської війни

18. Установіть відповідність між датами та подіями.

А 1637 р.	1 битва під Жовнином
Б 1529 р.	2 битва під Цецорою
В 1638 р.	3 битва під Кумейками
Г 1620 р.	4 перша згадка про опришків
5 спорудження Кодака

У завданнях 19, 20 розташуйте історичні події у хронологічній послідовності

19. Розташуйте поняття і терміни з історії українського козацтва у хронологічній послідовності:

А “Ординація війська запорозького ...”;

Б козак;

В “Тарасова ніч”;

Г “дарування провин”.

20. Установіть послідовність цитованих подій:

А *“В Запорізьке він тікав славне лицарство..,*

*Досягнув, що військо те в гетьмани обрало,
Мужньо з ним воно татар, турків розбивало.
Він за гетьманства свого взяв був місто Кафу... ”.*

Б *“На місце старшого, який більше не буде (вибиратись) з-посеред козаків, ми будемо ставити старшого комісара, від сейму до сейму, за рекомендацією гетьманів, людину, яка була б народжена в шляхетському стані, у лицарській справі досвідчена, підтримувала б у війську лад, запобігала б усяким бунтам, була б справедлива до вбогих людей і з розпорядження гетьмана приходила б у той час і на призначене місце, де потребуватиме Річ Посполита... ”.*

В *“Попереду Дорошенко
Веде своє військо,
Військо запорізьке,
Хорошенько.
Гей, долиною,
Гей, широкою,
Хорошенько.”.*

Г *“Зійшло сонце — ляшки-панки
Покотом лежали...
Заспівали козаченьки
Пісню тії ночі —
Тії ночі кривавої,
Що славою стала
Тарасові, козачеству,
Ляхів що приспала.”*

**Завдання 21, 22 мають сім варіантів відповідей,
серед них лише три правильні**

21. Гетьман Самійло Кішка уславився тим, що:

1. Сприяв відновленню вищої ієрархії православної церкви на українських землях.
2. Очолював військові походи козаків в Молдавію, Семиграддя, Ліфляндію.
3. Знищив фортецю Кодак, збудовану поляками для контролю над Запорозькою Січчю.
4. Домігся від польського уряду “дарування провин”.
5. Потрапив у турецький полон на галери, де провів 25 років, а потім, піднявши повстання, втік разом з товаришами і повернувся на Січ.
6. відстоював інтереси української шляхти на Люблінському сеймі.
7. відіграв вирішальну роль у перемозі польсько-козацького війська в битві під Хотиним.

22. Позначте події, що стосуються козацького повстання 1625pp.:

1. Створено 6 козацьких полків.
2. Поразка козаків у битві під Кумейками.
3. Зруйнування запорожцями фортеці Кодак.
4. Перемога козацьких повстанців над поляками поблизу містечка Говтва.
5. Поразка козацьких повстанців у битві під Жовнином.
6. Обрання гетьманом М. Дорошенка.
7. Куруківська угода.

**Тема 3. ПОЧАТОК НАЦІОНАЛЬНО-ВИЗВОЛЬНОЇ ВІЙНИ УКРАЇНСЬКОГО
НАРОДУ СЕРЕДИНИ XVII ст. ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ
Варіант I**

**Завдання 1 — 16 складаються зі вступного запитання та чотирьох варіантів
відповідей, серед яких потрібно вибрати один правильний.**

1. Позначте дату, коли Б. Хмельницького було обрано гетьманом Війська Запорозького:
А січень 1646 р.;
Б січень 1648 р.;
В січень 1647 р.;
Г січень 1649 р.
2. Союзниками козаків у боротьбі проти польсько-шляхетського панування в 1648 р. були:
А Московське царство;
Б Князівство Молдови;
В Велике князівство Литовське;
Г Кримське ханство.
3. Позначте місце битви, під час якої на бік Б. Хмельницького перейшли реєстрові козаки:
А Львів;
Б Пилявці;
В Жовті Води;
Г Корсунь.
4. Укажіть ім'я одного з найближчих сподвижників Б. Хмельницького та діяча Національно-визвольної війни, який під час облоги Львова захопив Високий Замок:
А М. Кривоніс;
Б І. Богун;
В М. Кричевський;
Г М. Небаба.
5. Союз держав, що зберігають незалежне існування, які об'єднуються з метою координації діяльності в декількох чітко визначених питаннях:
А консолідація;
Б федерація;
В конфедерація;
Г коаліція.
6. Територію Війська Запорозького (Гетьманщини) відповідно до умов Зборівського договору позначено на карті:

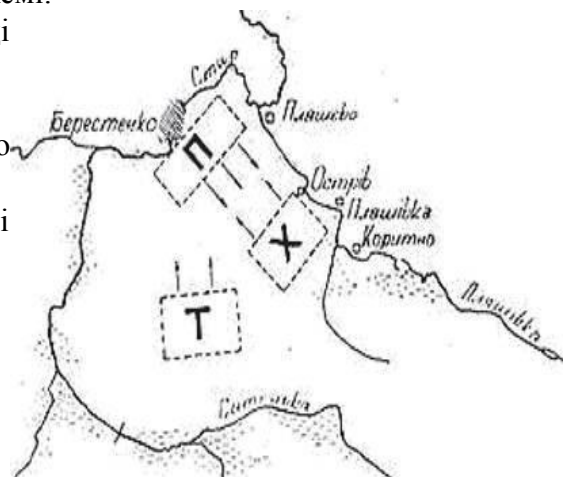
А

Б

7. У якому уривку з історичного джерела вказано привід до Національно-визвольної війни українського народу проти Речі Посполитої середини XVII ст.?
- А *“Зухвалий мій син Тиміш зібрав військо для того, щоб змусити до шлюбу дочку молдавського господаря. Застерігаю вашу королівську милість аби ви відступили з військом до польського кордону...”*
- Б *“Наш підданий гетьман Б. Хмельницький, майже поєднавши свої війська з угорцем Ракочієм, послав до Польської держави наказного гетьмана Ждановича, Богуна та інших начальників для спустошення...”*
- В *“Царська величність наді мною... учинив немилосердя своє: помирившись з поляками, ...государ послав з Вільно проти нас, шведів і угорців полякам на допомогу 20 тис. ратних людей...”*
- Г *“Уся перша війна почалася через Чаплинського, який, не зважаючи на те, що я мав привілей короля, відібрав у мене хутір та ще й мені погрожував смертю, і увесь цей вогонь спалахнув через нього...”*
8. Які битви Національно-визвольної війни середини XVII ст. відбулися впродовж 1649 – 1651 рр.?
- А Пилявецька, Зборівська;
Б Жовтоводська, Корсунська;
В Корсунська, Пилявецька;
Г Зборівська, Берестецька.
9. Хто з козацьких провідників проголосив таку програму своїх дій: *“Правда то, що я лихий, малий чоловік, але мені то Бог дав, що я єсть єдиновладцем і самодержцем руським! Виб'ю з лядської неволі руський народ увесь! Перше я за свою шкodu і кривду воював – тепер буду воювати за нашу православну віру! ...За границю на війну не піду! Шаблі на Турків і Татар не підійму! Досить маю на Україні, Поділлі і Волині... тепер досить достатку і пожитку в землі й князівстві моїм – по Львів, по Холм і Галич”*?
- А С. Наливайко;
Б П. Конашевич-Сагайдачний;
В Б. Хмельницький;
Г І. Богун.
10. Які наслідки мала битва зображена на картосхемі:
- А відновлення позицій, утрачених у ході військових невдач 1651 р.;
Б укладання Білоцерківського договору;
В повстання перекинулося на територію Галичини;
Г створення антиукраїнської коаліції Речі Посполитої, Молдавії та Валахії.

11. Позначте одну з причин поразки козацьких військ під Жванцем:

- А невміле керівництво військами;
- Б полонення Б. Хмельницького;
- В капітуляція основної боєздатної частини армії Б. Хмельницького;
- Г зрада кримських татар.

12. Які наслідки мала подія, зображена на картині:

- А підписання Зборівського миру;
- Б розвал союзу з Москвою;
- В укладання “Березневих статей”;
- Г укладання Віленського перемир’я.

13. У якому році відбулася подія, описана в джерелі?

“Він (гетьман С. Потоцький) напав на нього (Б. Хмельницького) несподівано в чистому полі за чотири верстви від Охматова ”, “...сумний вид представлявся очам: пішаки і челядь, втративши дух від надзвичайного морозу одні ще брели важким кроком з обмороженими ногами, інші засипані снігом лежали між війська то тут, то там. Від лютої погоди військо наше потерпіло більше, ніж від ворога”.

- А 1649 р.
- Б 1651 р.
- В 1654р.
- Г 1655 р.

14. Козацьке військо, очолюване наказним гетьманом А. Ждановичем, у грудні 1656 — липні 1657 рр. вело бойові дії проти Польщі спільно з:

- А австрійським військом;
- Б московським військом;
- В татарським і турецьким військами;
- Г трансильванським і шведським військами.

15. Чим були спричинені події, про які йдеться в уривку з історичного джерела?

“А гетьман Богдан Хмельницький як шалений, який з розуму зійшов, заволав і мовив: “...уже діти, про те не печальтеся! Я то відаю по тому учинити — треба відступитися від руки царської величності”. І запалився так, як не годиться православним християнам поступати”.

- А укладанням Білоцерківського договору;
- Б укладання Віленського перемир’я;
- В укладання Зборівського миру;
- Г укладання “Березневих” статей”.

16. Укажіть особу за описом.

“виходець із Берестейської української шляхти, полковник реєстрових козаків, із початком Національно-визвольної війни перейшов на бік Б.Хмельницького. Загинув у 1649 р. у битві під Лосєвим.”

А І. Богун;
Б М. Кривоніс;
В М. Кричевський;
Г М. Небаба.

У завданнях 17, 18 до кожної інформації, позначеної буквами, доберіть одну правильну відповідь з варіантів, позначених цифрами.

17. Установіть відповідність між назвою битви Національно-визвольної війни українського народу середини XVII ст. та її наслідками.

А битва під Охматовим	1 остаточне знищення карального війська, відсланого на Січ Річчю Посполитою; початок селянського повстання на Київщині та Брацлавщині
Б битва під Берестечком	2 звільнення козацькими військами Поділля та Волині; відкриття шляху на Західну Україну і власне польські землі
В битва під Корсунем	3 перша велика військова невдача козацького війська; згорання повстання, втрата всіх земель, за винятком Київського воєводства
Г битва під Пилявцями	4 битва, що відбулась між московсько-українськими та польсько-татарськими військами та закінчилась відступом останніх за річку Буг 5 відновлення позицій, втрачених під час військових невдач 1651 р.; початок нового етапу розгортання повстання

18. Установіть відповідність між назвою органу державної влади Війська Запорозького та його характеристикою.

А Генеральна військова рада	1 вища посадова особа Війська Запорозького, голова держави
Б Генеральна старшина	2 вищий орган судової влади Війська Запорозького
В Генеральна військова канцелярія	3 уряд Війська Запорозького, що діяв при гетьмані й складався з генерального писаря, генерального обозного, двох генеральних осавулів та двох генеральних суддів
Г Генеральний військовий суд	4 вища адміністративна установа Війська Запорозького, очолювана генеральним писарем 5 загальні збори війська, а також представників міщан, селян та духовенства, які мали вищу владу в державі

У завданнях 19, 20 розташуйте історичні події у хронологічній послідовності

19. Установіть хронологічну послідовність подій Національно-визвольної війни українського народу середини XVII ст.

А укладення Зборівського мирного договору;
Б Жванецька облога;
В облога Львова;

Г укладення українсько-московського міждержавного договору.

20. Установіть послідовність цитованих подій:

- А *“Дозволяємо і призначаємо організувати реєстрове військо в числі двадцяти тисяч чоловік. Це військо гетьман і старшина повинні набрати і записати в реєстр, і вони мусять перебувати тільки в маєтках його королівської милості, що містяться у воєводстві Київському ...”*
- Б *“...[деякі] полки відірвалися від Хмельницького і відмовилися присягати московському цареві... Хмельницький присягнув московському цареві у Переяславі...”*
- В *“Послів, котрі здавна приходять з чужих країв до війська Запорозького аби було вільно приймати ... А з турецьким султаном і з польським королем без волі царського величества не мати зносин. ...щоб війська Запорозького було 60 000”*
- Г *“Вночі, коли табір посполитих заснув, козаки почали гатити болото. У хід пішло все без чого можна було обійтися: вози, шатра, кожухи, міхи, попони, посуд тощо. За ніч більша частина козацького війська переправилась....”*

**Завдання 21, 22 мають сім варіантів відповідей,
серед них лише три правильні**

21. Укажіть умови Білоцерківського договору.

1. Влада гетьмана поширювалася тільки на Київщину.
2. Влада гетьмана поширювалася на Київщину, Чернігівщину, Брацлавщину.
3. Козацький реєстр скорочувався до 20 тис. осіб.
4. Козацький реєстр скорочувався до 40 тис. осіб.
5. На території Гетьманщини могли займати посади тільки православні.
6. Польська шляхта повернулася до своїх маєтків, селяни — до шляхти.
7. Реєстр у 60 тис. козаків, підтверджені права та привілеї Війська Запорозького.

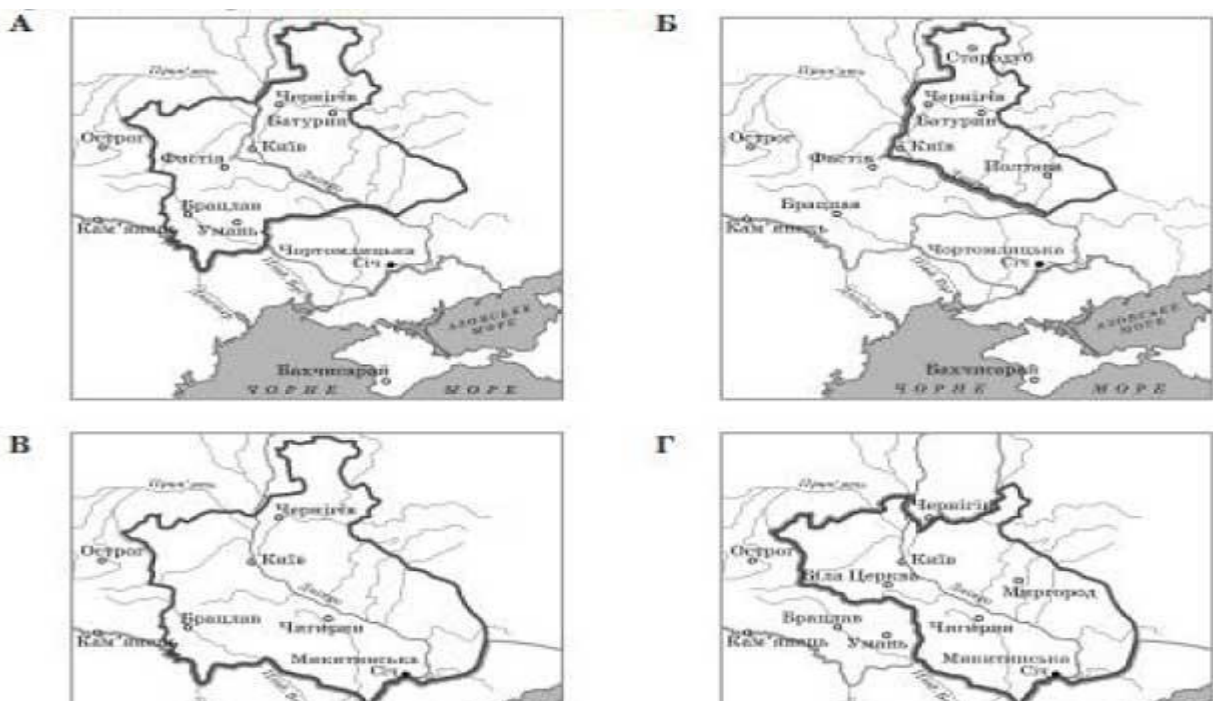
22. Позначте заходи Б. Хмельницького, спрямовані на розбудову Гетьманщини:

1. Великі міста зберігали магдебурзьке право, і влада в них належала магнатам.
2. Запровадив рангове землеволодіння.
3. Право та судочинство ґрунтувалися на нормах звичаєвого, козацького, магдебурзького права, Литовських статутах;.
4. Панщина була обмежена 2 днями на тиждень.
5. Головним органом влади була Старшинська рада.
6. Замінив подвірний податок на подушний.
7. Знищив кріпосне право.

Тема3. ПОЧАТОК НАЦІОНАЛЬНО-ВИЗВОЛЬНОЇ ВІЙНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ СЕРЕДИНИ XVII ст. ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ Варіант II

**Завдання 1 — 16 складаються зі вступного запитання та чотирьох варіантів
відповідей, серед яких потрібно вибрати один правильний.**

1. Національно-визвольна війна українського народу під проводом Б. Хмельницького почалась:
 А 1646 р.;
 Б 1648 р.;
 В 1650 р.;
 Г 1651 р.
2. Хто з європейських монархів були союзниками Б. Хмельницького у 1656–1657 рр.?
 А московський цар і кримський хан;
 Б кримський хан і семигородський князь;
 В семигородський князь і шведський король;
 Г московський цар і семигородський князь.
3. Позначте місце битви, що разом програли три командири польського війська, яких Б. Хмельницький глузливо називав “Перина, латина, дитина”:
 А Львів;
 Б Пилявці;
 В Жовті Води;
 Г Корсунь.
4. Укажіть ім’я одного з найближчих сподвижників Б. Хмельницького та діяча Національно-визвольної війни, рішучі дії якого під час битви під Берестечком врятували від загибелі значну частину козацької армії.
 А М. Кривоніс;
 Б І. Богун;
 В М. Кричевський;
 Г М. Небаба.
5. Рада полковників та уряду козацької держави — це:
 А старшинська рада;
 Б гетьманська рада;
 В генеральна старшина;
 Г гетьманат.
6. Територію Війська Запорозького (Гетьманщини) відповідно до умов Білоцерківського договору позначено на карті:

7. У якому уривку з історичного джерела вказано причину до Національно-визвольної війни українського народу проти Речі Посполитої середини XVII ст.?

А “Зухвалий мій син Тиміш зібрав військо для того, щоб змусити до шлюбу дочку молдавського господаря. Застерігаю вашу королівську милість аби ви відступили з військом до польського кордону...”

Б “Наш підданий гетьман Б. Хмельницький, майже поєднавши свої війська з угорцем Ракочієм, послав до Польської держави наказного гетьмана Ждановича, Богуна та інших начальників для спустошення...”

В “...у католицькому християнському королівстві та вільній Речі Посполитій [народ] зазнає такого насильства, якого і в поганській неволі християни-греки не зазнають. Захоплено церкви, монастирі та собори, заборонено вільне виконання обрядів..”

Г “Уся перша війна почалася через Чаплинського, який, не зважаючи на те, що я мав привілей короля, відібрав у мене хутір та ще й мені погрожував смертю, і увесь цей вогонь спалахнув через нього...”

8. Які битви Національно-визвольної війни середини XVII ст. відбулися впродовж 1651 – 1655 рр.?

А Пилявецька, Зборівська;

Б Жовтоводська, Батізька;

В Корсунська, Охматівська;

Г Зборівська, Берестецька.

9. Про яку особу йдеться в уривку з історичного джерела: “Увесь народ, вийшовши з міста, вся чернь вітала його. Академія вітала його промовами і вигуками як... спасителя і визволителя народу від польського рабства... Патріарх надав йому титул найсвятішого князя...”

А І. Богун;

Б М. Кривоніс;

В Б. Хмельницький;

Г П. Конашевич-Сагайдачний.

10. Які наслідки мала битва зображена на картосхемі:

А Богдан Хмельницький знову відновив кордон по Дністру і Случі (за умовами Зборівського договору);

Б укладання Білоцерківського договору;

В повстання перекинулося на територію Галичини;

Г створення антиукраїнської коаліції Речі Посполитої, Молдавії та Валахії.

11. Позначте одну з причин поразки козацьких військ під Берестечком:

А невміле керівництво військами;

- Б полонення Б. Хмельницького;
- В капітуляція основної боєздатної частини армії Б. Хмельницького;
- Г хвороба Б. Хмельницького.

12. Які причини призвели до події, зображеної на картині:
- А Польща уклала союз з Московським царством;
 - Б вступ у війну Швеції;
 - В Польща утворила антиукраїнську коаліцію з Валахією, Молдавією і Трансильванією;
 - Г спроба отримати військову допомогу від Молдавії.

13. У якому році відбулася подія, описана в джерелі?

“Стали поляки обозом та вишикували своє військо на рівнині коло Корсуня. Того ж ранку вдарив Хмельницький зі своїм і ординським військом на поляків. Ті, недовго втримуючи свій стрій, з великими втратами відступили...”

- А 1648 р.
- Б 1649 р.
- В 1651р.
- Г 1654 р.

14. 1649 та 1651 роки в історії Національно-визвольної війни українського народу під проводом Б. Хмельницького пов'язані з:

- А походами козацького війська проти Молдавії;
- Б підписанням союзницьких угод із Трансильванією та Швецією;
- В переобранням гетьмана на Генеральних військових радах;
- Г укладенням українсько-польських мирних угод.

15. Чим були спричинені події, про які йдеться в уривку з історичного джерела?

“Найясніший королю Швеції, наш вельмишановний пане і друже ... Бажаємо насамперед, щоб ваша найясніша величність знала, що ми з'єднані й пов'язані з вашою найяснішою величністю не іншим зв'язком, ніж тим, яким ми зобов'язані обом найсвітлішим воєводам Молдавії і найсвітлішому князеві Трансильванії”.

- А укладанням Білоцерківського договору;
- Б укладання Віленського перемир'я;
- В укладання Зборівського миру;
- Г Укладання “Березневих” статей”.

16. Укажіть особу за описом.

“Брацлавський полковник, відіграв значну роль у Зборівській битві, загинув у 1651 р. Під час раптової атаки поляків на містечко Красне.”

- А Д. Нечай;
- Б М. Кривоніс;
- В М. Кричевський;
- Г М. Небаба.

У завданнях 17, 18 до кожної інформації, позначеної буквами, доберіть одну правильну відповідь з варіантів, позначених цифрами.

17. Установіть відповідність між назвою битви Національно-визвольної війни українського народу середини XVII ст. та її наслідками.

А битва під Зборовом	1 зрада кримських татар, перемир'я між поляками і козаками, скликання Переяславської ради
Б битва під Жовтими Водами	2 перша перемога повстанського війська, знищення передового загону польського війська
В битва під Батогом	3 перша велика військова невдача козацького війська; згортання повстання, втрата всіх земель, за винятком Київського воєводства
Г битва під Жванцем	4 перемога українського війська, порятунок польського війська завдяки зраді кримських татар, укладення Зборівського миру 5 відновлення позицій, втрачених під час військових невдач 1651 р.; початок нового етапу розгортання повстання

18. Установіть відповідність між посадами та званнями у вищій державній владі Гетьманщини.

А обозний	1 керівник фінансових справ
Б осавул	2 керівник артилерії
В хорунжий	3 помічник гетьмана у військових справах
Г підскарбій	4 охоронець бойового прапора 5 очолював січову канцелярію

У завданнях 19, 20 розташуйте історичні події у хронологічній послідовності

19. Установіть хронологічну послідовність подій Національно-визвольної війни українського народу середини XVII ст.

- А перший молдовський похід козацького війська;
- Б Переяславська рада;
- В укладення військово-політичного союзу із Кримським ханством;
- Г укладення Березневих статей.

20. Установіть послідовність цитованих подій:

- А *“Щодо кількості війська... дозволяє його королівська милість 40-тисячний реєстр Війська Запорозького упорядкувати гетьманові того ж війська... щоб він був складений відповідно до договору...”*
- Б *“...Через рік після перемоги під Берестечком повністю загинуло польське військо. ...господарю ж Василю довелося влаштовувати весілля своєї дочки Розанди з Тимошем, сином гетьмана Хмеля...”*
- В *“Тих польських ратних людей біля Жовтих Вод самовільні козаки, з'єднавшись із татарами, всіх побили, а інших у полон забрали живими разом із гетьмановим сином Степаном Потоцьким ...”*

Г *“В одному місці серед болота скупчилося триста козаків і хоробро оборонялися проти великого числа оточуючих... Залишився один, який боровся протягом трьох годин проти всього польського війська”*

**Завдання 21, 22 мають сім варіантів відповідей,
серед них лише три правильні**

21. Укажіть умови Зборівського договору.

1. Влада гетьмана поширювалася тільки на Київщину.
2. Влада гетьмана поширювалася на Київщину, Чернігівщину, Брацлавщину.
3. Козацький реєстр скорочувався до 20 тис. осіб.
4. Козацький реєстр скорочувався до 40 тис. осіб.
5. На території Гетьманщини могли займати посади тільки православні.
6. Польська шляхта повернулася до своїх маєтків, селяни — до шляхти.
7. Реєстр у 60 тис. козаків, підтверджені права та привілеї Війська Запорозького.

22. Позначте заходи Б. Хмельницького, спрямовані на розбудову Гетьманщини:

1. Адміністративно-територіальний устрій складався з полків, що ділилися на сотні, кількість полків залишалась незмінною.
2. Запорозька Січ була автономною й не входила до жодного полку.
3. Право та судочинство ґрунтувалися на польському законодавстві.
4. Панщина була обмежена 2 днями на тиждень.
5. Набуття будь-якої землі шляхом займанщини.
6. Замінив подушний податок на подвірний.
7. Столицею стало місто Київ.

Тема 4. УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ В 60 — 80 - ті роки XVII ст. Варіант I

**Завдання 1 — 16 складаються зі вступного запитання та чотирьох варіантів
відповідей, серед яких потрібно вибрати один правильний.**

1. Офіційний поділ України на Лівобережну та Правобережну відбувся:

- А 1663 р.;
- Б 1667 р.;
- В 1665 р.;
- Г 1666 р.

2. Кого з гетьманів називали “Сонцем Руїни”:

- А П. Дорошенко;
- Б І. Виговський;
- В Ю. Хмельницький;
- Г І. Брюховецький.

3. Укажіть ім'я гетьмана Лівобережної України, обраного “Чорною радою”:

- А Я. Сомко;
- Б Ю. Хмельницький;
- В І. Виговський;
- Г І. Брюховецький.

4. Самоуправління, певна незалежність від верховної влади держави, до якої належить дана територія, у вирішенні внутрішніх питань — це:

- А протекторат;
- Б монархія;
- В автономія;
- Г конфедерація.

5. Із наведених нижче суджень виберіть те, що відповідає основним напрямкам політики гетьмана І. Самойловича:

- А шукав союзників у Криму та Туреччині і передав Україну під відносно символічну зверхність султана;
- Б роздав посади та маєтки козацькій старшині, розраховуючи на їх лояльність;
- В дотримував в основному промосковської орієнтації, завдяки чому став гетьманом обох берегів Дніпра;
- Г остаточно роз'єднав українські землі.

6. Діяльність якого гетьмана можна схарактеризувати, спираючись на подану карту:

- А Ю. Хмельницького;
- Б І. Виговського;
- В І. Самойловича;
- Г П. Тетері.

7. Що було характерним для процесу колонізації Слобідської України в другій половині XVII ст.?

- А початок заселення території Дикого Поля українськими селянами-втікачами з Правобережної України та запорозькими козаками;
- Б активізація переселенського руху, основою якого були селяни та міщани Лівобережної України, які рятувалися від утисків польської шляхти;
- В нова хвиля переселенців із Правобережної та Лівобережної України пов'язана зі складними суспільно-політичними обставинами доби Руїни;
- Г обмеження переселенського руху з Правобережної України владою Московського царства у зв'язку з ускладненням відносин із Річчю Посполитою.

8. Які зміни в суспільному житті Лівобережної Гетьманщини відбулися в другій половині XVII ст.?

- А здобуття української шляхтою панівного становища в суспільстві внаслідок злиття з російським дворянством;
- Б виокремлення з козацького середовища козацької старшини в панівний привілейований стан;

- В перетворення міщанства в окремий стан, що мав права на самоврядування, суд, заняття ремеслами;
Г втрата селянством особистої свободи, права займанщини та спадкового землеволодіння.

9. Умови якого договору відображені на картосхемі:

- А Гадяцького договору;
Б Слободищенського трактату;
В Андрусівського перемир'я;
Г Буцацького договору.

10. Яку назву отримали події, описані в уривку з історичного джерела:

“На Україні настала тепер лиха година. Було таке безладдя, що кожний робив, що хотів. Із заходу шарпали Україну польські війська, з півночі й від сходу — московські... а з півдня набігали турки й татари. До того ж Україна розділилася на дві частини... На Лівобережній вибрали одного гетьмана, на Правобережній — іншого...”?

- А “Хмельниччина”;
Б “Великий згін”;
В “Руїна”;
Г “Татарщина”.

11. Назвіть угоду, про яку йдеться у тексті:

“Українські землі переходили під безпосередню владу московського царя; вибори гетьмана можуть проходити тільки з дозволу царя і в присутності його представників; збільшено кількість московських військ в Україні; вони утримувалися за рахунок українського населення; збирання податків покладалося на царських урядників, причому податки надходили до царської казни”.

- А Слободищенський трактат;
Б Переяславські статті;
В Глухівські статті;
Г Московські статті.

12. Укажіть особу за описом та фото:

“... цінував царські подачки більше від гетьманської влади, [...] догоджав воєводам, а не прагнув установити власні порядки на підвладній йому території. Страшна сила анархо-запорозького крила, породженого Хмельниччиною, нарешті перемогла, нав'язавши Україні свого лідера...”

- А І. Самойловича;
Б Ю. Хмельницького;
В І. Брюховецького;

Г П. Тетерю.

13. Укажіть ім'я гетьмана Лівобережжя, який уклав із Московським урядом Конотопські статті та проводив політику, спрямовану на посилення козацької старшини.

А Д. Многогрішний;

Б І. Самойлович;

В І. Виговський;

Г Ю. Хмельницький.

14. Компанійці — це:

А наймані піхотні козацькі полки, утримувані гетьманським коштом. створені гетьманом П. Дорошенком. Виконували функції особистої гвардії гетьмана, з охорони його резиденції, військового спорядження і артилерії;

Б наймані кіннотні козацькі полки по 500—600 чоловік у кожному, які виконували функції нагляду за порядком, створені гетьманом Д. Многогрішним;

В частина козацької старшини в Гетьманщині кінця XVII—XVIII ст., яка належала до соціальної еліти суспільства, хоча й не займала військово-адміністративних посад та перебували під покровительством гетьмана;

Г проміжна ланка між заможним козацтвом і старшиною в Гетьманщині кінця XVII—XVIII ст. Підпорядковувалися безпосередньо полковникам і перебували під малим полковим прапором — значком.

15. Позначте подію, що відбувалась в Україні в 1686 році:

А підписання Андрусівського перемир'я;

Б другий Чигиринський похід;

В укладання Бахчисарайського миру;

Г укладання Вічного миру.

16. Укажіть особу за описом.

“Його обирали кошовим отаманом Запорозької Січі 8 разів. Провів близько 60 битв проти військ Туреччини, Кримського ханства, ногайських орд і жодного разу не зазнав поразки. Його іменем татарки лякали дітей, коли ті плакали, а в мечетях за наказом султана молилися за його загибель.”

А Я. Барабаш;

Б М. Пушкар;

В М. Ханенко;

Г І. Сірко.

У завданнях 17, 18 до кожної інформації, позначеної буквами, доберіть одну правильну відповідь з варіантів, позначених цифрами.

17. Установіть відповідність між назвою угоди, укладеної в XVII ст., та її основними положеннями.

А Вічний мир

1 Польща і Росія припиняли воєнні дії одна про ти одної і зобов'язувалися не укладати сепаратного миру зі Швецією

Б Андрусівське перемир'я	2 кордон між Росією і Польщею проходив по Дніпру, за Туреччиною залишалося Поділля
В Гадяцький договір	3 кордон між Росією і Туреччиною встановлювався по Дніпру, межиріччя Дністра і Бугу на 20 років повинно було залишатися незаселеним
Г Бахчисарайський мир	4 Польща і Росія припиняли воєнні дії на 13,5 років; в Україні кордон між ними встановлювався по Дніпру (за винятком Києва, який на два роки відходив до Росії), Запоріжжя перебувало у спільному володінні держав
5 Гетьманщина стає незалежною державою і на рівноправних засадах входить до федерації з Польщею і Литвою під назвою Велике Князівство Руське

18. Установіть відповідність між іменем гетьмана та угодою, що була ним укладена з московським урядом.

А Ю. Хмельницький	1 Переяславські статті
Б І. Брюховецький	2 Конотопські статті
В Д. Многогрішний	3 Коломацькі статті
Г І. Самойлович	4 Московські статті
	5 Глухівські статті

У завданнях 19, 20 розташуйте історичні події у хронологічній послідовності

19. Установіть хронологічну послідовність подій другої половини XVII ст.

- А Бучацький мир;
- Б призначення Д. Многогрішного наказним гетьманом Лівобережжя;
- В Чорна рада в Ніжині;
- Г Слободищенська кампанія.

20. Установіть послідовність цитованих подій:

- А *“На стороні його королівської величності — від Дніпра, що під Києвом, і... до Путивльського рубежу ніякого міста, ні волості... від нинішнього часу належати не буде... А внизу по Дніпру земля, що називається Запороги, і тамтешні козаки... мають бути під високою рукою обох великих государів... Місто Київ на сторону Речі Посполитої має бути віддане... через два роки, від нинішнього договору рахуючи...”*
- Б *“Академію Київську дозволяє його королівська милість і стани коронні установити ... Його королівська милість, пан наш милостивий, і стани коронні та Великого князівства Литовського дозволяють також другу академію там, де побачать їй принагідне місце ... Гімназії, колегії, школи і друкарні, скільки їх буде потрібно, буде вільно відкривати без утруднень ... ”*
- В *“Року ... турецький султан ... послав свої сили турецькі і татарські ... спочатку під славне старовинне місто козацьке... Чигирин, наказавши Чигирину здобувати, а, здобувши, зразу ж іти під Київ... Хоч і багато тижднів Чигирина всіма силами, ... безперестанними приступами, підкопами ... день і ніч доставали ... але не змогли досягти успіху. Бо з града Чигирина міцно ратні (люди) царської пресвітлої величності і козаки боронилися і поганців багато тисяч побили, в облозі сидячи.”*

Г “... він під Чудновим та Слободищами неждано напав на росіян та козаків ... Напав, розбив і взяв в осаду. Хмельницький не раз виходив на битву з ляхами і татарами, проте нічого не домогся. Він бачив, що сил у ворога багато, до того ж вони щодень множаться і ніякими зусиллями не будучи в спроможі вирватися з осади, змушений був запросити миру. На той час і Шереметьєв зрозумів уже, що задарма він так покладався на свої сили і відколовся від гетьмана.”

**Завдання 21, 22 мають сім варіантів відповідей,
серед них лише три правильні**

21. Визначить причини Руїни:

1. Розкол серед української еліти з питань внутрішньої і зовнішньої політики: частина орієнтувалася на Москву, частина — на Річ Посполиту.
2. Повернення панщини і кріпацтва після смерті Б. Хмельницького.
3. Заборона козакам вести війни і мати зовнішні відносини без дозволу царя.
4. Нездатність старшини поставити державні інтереси над особистими.
5. Утиски православної церкви.
6. Втручання у внутрішньоукраїнські справи та безпосередня агресія з боку Речі Посполитої, Московської держави, Османської імперії та Кримського ханства.
7. Зменшення козацького реєстру.

22. Визначить зміст Андрусівського перемир'я:

1. Правобережна Україна відходила до Польщі; Лівобережна Україна залишалася за Московською державою;
2. За відмову від Києва Річ Посполита отримувала викуп у 146 тис. карбованців.
3. сторони домовилися про спільну боротьбу проти Туреччини та Кримського ханства. Московська держава вступила до антитурецької Священної ліги.
4. Київ тимчасово контролював лівобережний гетьман, згодом це місто мало відійти до Польщі.
5. Запоріжжя відходило Москві.
6. Запорозька Січ перебувала під спільним контролем обох держав.
7. кордон між Річчю Посполитою та Московською державою пролягав по Дніпру; Південна Київщина і Брацлавщина залишалися незаселеною нейтральною зоною

Тема4. УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ В 60 — 80 - ті роки XVII ст. Варіант II

**Завдання 1 — 16 складаються зі вступного запитання та чотирьох варіантів
відповідей, серед яких потрібно вибрати один правильний.**

1. Фактичний поділ України на Лівобережну та Правобережну відбувся:

- А 1663 р.;
- Б 1667 р.;
- В 1665 р.;
- Г 1666 р.

2. Хто з гетьманів називав себе “Князь Сарматії та України, Володар Війська Запорозького”:

- А П. Дорошенко;
- Б І. Виговський;
- В Ю. Хмельницький;
- Г І. Брюховецький.

3. Укажіть ім'я гетьмана, який здійснив “Великий згін”:

- А Я. Сомко;
- Б Ю. Хмельницький;
- В І. Виговський;
- Г І. Брюховецький.

4. Форма залежності, за якою сильніша держава бере на себе захист інтересів слабшої держави та контролює ряд внутрішніх справ, — це:

- А протекторат;
- Б коаліція;
- В федерація;
- Г колонізація.

5. Із наведених суджень оберіть те, що характеризує зовнішню політику гетьмана І. Виговського:

- А орієнтувався на Москву та збереження автономії України;
- Б орієнтувався на Річ Посполиту та Османську імперію, збереження автономії України у складі цих держав;
- В прагнув досягнення цілковитої незалежності України;
- Г орієнтувався на підтримку Швеції.

6. Внаслідок діяльності якого гетьмана територія Гетьманщини була в межах, зображених на картосхемі:

- А Ю. Хмельницького;
- Б І. Виговського;
- В І. Самойловича;
- Г П. Тетері.

7. Який історико-географічний регіон формується впродовж XVI—XVII ст. в результаті колонізації українцями прикордонних земель Речі Посполитої, Московського царства та Кримського ханства?

- А Правобережна Україна;
- Б Південна Україна;
- В Слобідська Україна;
- Г Лівобережна Україна.

8. Яка держава таємно підтримувала полтавського полковника М. Пушкаря та кошового отамана Я. Барабаша в їхньому повстанні проти гетьмана І. Виговського?

- А Річ Посполита;
- Б Кримське ханство;
- В Московське царство;
- Г Шведське королівство.

9. На карті суцільною жирною лінією позначено розподіл українських земель між:

- А Московським царством і Річчю Посполитою;
- Б Річчю Посполитою та Османською імперією;
- В Османською імперією та Великим князівством Литовським;
- Г Великим князівством Литовським і Московським царством.

10. Яку назву отримали події, описані в уривку з історичного джерела:

“І ось перед нами, на історичній сцені України, якась безладна та безглузда гра випадковостей. Змінюються гетьмани, з’являються і зникають партії; походи, битви і мирні переговори мерехтять перед нами, неначе в калейдоскопі. Нарешті все рушиться, знищуючи політичну цілісність і самостійність України.”

- А “Хмельниччина”;
- Б “Великий згін”;
- В “Руїна”;
- Г “Смутні часи”.

11. Назвіть угоду, про яку йдеться у тексті:

“Старишина без дозволу царя не мала права переобирати гетьмана; гетьман втрачав право самостійно призначати, звільняти чи засуджувати до страти старишину і полковників; московське військо, окрім Києва, розміщувалося ще в Переяславі, Ніжині, Брацлаві, Чернігові, Умані; гетьману заборонялося вести самостійну зовнішню політику.”

- А Слободищенський трактат;
- Б Переяславські статті;
- В Глухівські статті;
- Г Московські статті.

12. Укажіть особу за описом та фото:

“Зміцнивши свої позиції на Правобережжі, відчувачи підтримку могутньої держави на чолі війська переходить на лівий берег Дніпра. Після вбивства козаками Івана Брюховецького його проголошують гетьманом усієї України.”

- А І. Самойловича;
- Б П. Дорошенка;

В І. Виговського;
Г Д. Многогрішного.

13. Укажіть ім'я гетьмана Лівобережжя, який уклав із Московським урядом Глухівські статті, намагався зміцнити гетьманську владу та автономію Гетьманщини і був засланий царським урядом до Сибіру.

А Д. Многогрішний;
Б І. Самойлович;
В Я. Сомко;
Г І. Виговський.

14. Сердюки — це:

А наймані піхотні козацькі полки, утримувані гетьманським коштом. створені гетьманом П. Дорошенком. Виконували функції особистої гвардії гетьмана, з охорони його резиденції, військового спорядження і артилерії;
Б наймані кіннотні козацькі полки по 500—600 чоловік у кожному, які виконували функції нагляду за порядком, створені гетьманом Д. Многогрішним;
В частина козацької старшини в Гетьманщині кінця XVII—XVIII ст., яка належала до соціальної еліти суспільства, хоча й не займала військово-адміністративних посад та перебували під покровительством гетьмана;
Г проміжна ланка між заможним козацтвом і старшиною в Гетьманщині кінця XVII—XVIII ст. Підпорядковувалися безпосередньо полковникам і перебували під малим полковим прапором — значком.

15. Позначте подію, що відбувалась в Україні в 1681 році:

А підписання Андрусівського перемир'я;
Б перший Чигиринський похід;
В укладання Бахчисарайського миру;
Г укладання Вічного миру.

16. Укажіть особу за описом.

“Походив з козацько-старшинської родини. Був учасником Національно-визвольної війни 1648—1657 рр. 1656 р. призначений Уманським полковником. Активно боровся проти П. Дорошенка. У вересні 1669 р. на раді під Уманню його проголошено гетьманом Правобережної України. У 1674 р. зрікся влади й присягнув на вірність Москві”.

А М. Ханенко;
Б П. Суховій;
В І. Сірко;
Г Я. Барабаш.

У завданнях 17, 18 до кожної інформації, позначеної буквами, доберіть одну правильну відповідь з варіантів, позначених цифрами.

17. Установіть відповідність між назвою угоди, яку уклали гетьмани з Московською державою, та її умовами.

А Переяславські статті	1 скасовувалися компанійські полки, гетьман позбавлявся права знімати старшину з посади без вироку військового суду або згоди старшинської ради та приймати участь в переговорах щодо України
Б Московські статті	2 московські війська розташовувалися в Переяславі, Ніжині, Брацлаві та Умані й мали утримуватись місцевим населенням; кандидатура гетьмана узгоджувалась із царем, заборонялись дипломатичні зносини гетьмана з іншими державами
В Глухівські статті	3 московські залоги перебували лише в 5 містах — Києві, Переяславі, Чернігові, Ніжині та Острі; податки збирала козацька старшина, гетьманові дозволялось тримати наймане військо
Г Конотопські статті	4 проведення виборів гетьмана лише за згоди царя; московські залоги розташовувалися в усіх найбільших містах, а також у фортеці Кодак, податки збирали московські посадовці
5 московський уряд зобов'язувався розпочати війну проти Речі Посполитої, на кордоні з Польщею розташовувалися московські війська, передбачалися вільні дипломатичні зносини гетьмана з усіма країнами, окрім Польщі та Туреччини

18. Установіть відповідність між іменем гетьмана та подією, яка пов'язана з його правлінням.

А І. Виговський	1 “великий згін”
Б Ю. Хмельницький	2 прийняття турецького протекторату
В П. Дорошенко	3 Слободищенська кампанія
Г І. Самойлович	4 Конотопська битва
	5 Чорна рада в Ніжині

**У завданнях 19, 20 розташуйте історичні події
у хронологічній послідовності**

19. Установіть хронологічну послідовність подій другої половини XVII ст.

- А початок першого Чигиринського походу;
- Б похід П. Дорошенка на Лівобережжя;
- В укладання Гадяцького договору;
- Г зречення П. Дорошенком гетьманської булави.

20. Установіть послідовність цитованих подій:

- А *“...Домовилися ми й постановили, що всієї Малої Росії цього боку Дніпра... містам і землям і місцям... як вони до цього часу за перемирним договором на боці їхньої царської величності перебували, так і тепер залишатися мають на боці їхньої царської величності на вічні часи; ... а за Дніпром-рікою Київ має залишатися також на боці їхньої царської величності... Вниз ріки Дніпра, що називаються Запороги, козаки, що живуть на Січі, і в Кодакі... мають бути... у володінні і в державі... їхньої царської величності...”*
- Б *“... Вся річ Посполита народів польського, і Великого князівства Литовського, і Руського та провінцій, що до них належать, відновлюється в повноті так, як було перед війною, тобто аби ті народи залишалися в своїх межах і свободах непорушна, як були перед війною, згідно прав, описаних у радах, судах і вільної елекції панів своїх, королів польських, і Великого князівства Литовського, і руських.”*

В *“Росіяни, забачивши, що Виговський разом з ляхами і татарами наступає супроти них і дізнавшись, що король своєю присягою ствердив угоду .. і під орудою Ромоданівського та князя Трубецького вирядили їх назустріч Виговському. ... Зійшовшись з ними у полі, росіяни довго билися та, ніякої допомоги не маючи, були змушені, після відходу проводиря, загинути геть усі. Опісля, під Путивлем, Виговський розбив останніх і визволив Гуляницького з облоги у Конотопі.”*

Г *“Дорошенко ж, бачачи, що його звідусіль витісняють і не бажаючи гетьманства загубити, невтомно просив турецького царя допомогти. А чого турецький цар може бажати християнам?! Він зібрав своє військо, наказав ханові та Дорошенку приєднатися до нього і прийшов під Кам'янець. Польських військ він там не застав. А на лихо у цейхгаузі загорівся порох, зірвався і розніс щент частину замку. Тому мешканці, тижнів зо два витримавши облогу, змушені були... здати Кам'янець туркові”*

**Завдання 21, 22 мають сім варіантів відповідей,
серед них лише три правильні**

21. Визначить особливості адміністративно-політичного устрою Лівобережної Гетьманщини:

1. Ділилася на 10 полків, що були і військовими, й адміністративно-територіальними одиницями.
2. Ділилася на 5 полків, що були і військовими, й адміністративно-територіальними одиницями.
3. Гетьмана обирала старшинська рада на невизначений термін; кандидатура затверджувалася царем.
4. Підпорядковувалася белгородському воєводі.
5. Для заохочення переселенців московський уряд надавав певні свободи — “слободи”, зокрема звільнення від податків.
6. Загальновійськова рада скликала залежно від обставин і перестала бути законодавчо-розпорядчим владним органом.
7. Загальновійськова рада залишалась законодавчо-розпорядчим владним органом.

22. Визначить зміст Вічного миру:

1. Правобережна Україна залишалася за Московською державою.
2. Лівобережна Україна відходила до Польщі.
3. За відмову від Києва Річ Посполита отримувала викуп у 146 тис. карбованців.
4. Київ тимчасово контролював лівобережний гетьман, згодом це місто мало відійти до Польщі.
5. Запоріжжя відходило Москві.
6. Запорозька Січ перебувала під спільним контролем обох держав.
7. кордон між Річчю Посполитою та Московською державою пролягав по Дніпру; Південна Київщина і Брацлавщина залишалися незаселеною нейтральною зоною

**Тема 5. УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ НАПРИКІНЦІ XVII — У ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ
XVIII ст.**

Варіант I

**Завдання 1 — 16 складаються зі вступного запитання та чотирьох варіантів
відповідей, серед яких потрібно вибрати один правильний.**

1. Перша Малоросійська колегія була створена:

- А 1722 р.;
- Б 1727 р.;
- В 1734 р.;
- Г 1750 р.

2. Укажіть ім'я гетьмана Лівобережної України, обраного в 1709 р. після виступу І. Мазепи на боці Карла XII.

- А І. Скоропадський;
- Б Д. Апостол;
- В П. Орлик;
- Г П. Полуботок.

3. Києво-Могилянський колегіум наказом Петра І здобув статус академії:

- А 1694 р.;
- Б 1666 р.;
- В 1701 р.;
- Г 1702 р.

4. У якому році відбулась цитована подія?

“...За кілька днів після приєднання козацького головнокомандувача графа Мазепи до шведів князь Менишков на чолі численного війська й артилерії пішов на Батурин, резиденцію гетьмана Мазепи... Здобувши місто силою, Менишков віддав усе живе мечу та вогню...”

- А 1706;
- Б 1708;
- В 1709;
- Г 1710.

5. Що спричинило події, обведені на карті чорною лінією:

- А поразка Другого Кримського походу;
- Б початок Північної війни;
- В перехід І. Мазепи на бік шведського короля Карла XII.
- Г ліквідація польським сеймом козацького устрою на Правобережжі.

6. За часів гетьманування І. Скоропадського соціально-економічному розвитку Лівобережної Гетьманщини був властивий процес:

- А заборона українським купцям пряму торгувати з країнами Західної Європи;
- Б узаконення панщини;
- В обезземелення козацької старшини та шляхти;

Г скорочення землеволодінь російського дворянства.

7. Відповідно до “Пактів і Конституції прав і вольностей Війська Запорозького” П. Орлика:

- А уся повнота влади зосереджувалася в руках довічно обраного гетьмана;
- Б скасовувалося постійне скликання Генеральної та Старшинської ради;
- В найвища виконавча влада належала гетьманові та генеральній старшині;
- Г найвища виконавча влада належала гетьманові та генеральній старшині.

8. У 1734 р. царський уряд дозволив козакам заснувати Нову Січ на р. Підпільна, тому що прагнув:

- А мати додатковий важіль впливу на Річ Посполиту;
- Б залучити козаків до придушення селянських виступів;
- В використати козаків у новій російсько-турецькій війні;
- Г налагодити союзницькі стосунки із Кримським ханством.

9. Укажіть особу за описом та фото:

“Імператор не визнав за ним гетьманських повноважень, але це не перешкоджало вольовому старшині наполегливо відстоювати українські права, домогтися скасування постанов російської влади, які зачіпали автономний статус Гетьманичини, або ж відверто саботувати їхнє виконання. Прагнучи позбавити уряд Петра I приводів для втручання в справи України, він зміцнив адміністративний устрій держави, здійснив реформу судочинства. Навесні 1723 р. Петро I за організацію опозиційної діяльності викликав його для пояснень до Петербурга, а в листопаді того ж року ув'язнив його у Петропавлівській фортеці, де наказаний гетьман помер 20 грудня 1724 р.”

- А І. Самойлович;
- Б І. Мазепа;
- В П. Полуботок;
- Г Д. Апостол.

10. Офіційна назва Гетьманщини в російських документах, яка набула поширення в XVIII ст. і почала використовуватись для позначення всіх українських земель.

- А Україна;
- Б Військо Запорозьке;
- В Слобожанщина;
- Г Малоросія

11. Одним із наслідків цитованої події для України було:

“Генералісимус Василь Голіцин сказав козакам, що царі, згідно зі старим звичаєм, дозволили їм обрати вільними голосами гетьмана... Згодом почулися голоси, що хочуть вибрати Мазепу.”

- А укладання Конотопських статей;
- Б укладання Коломацьких статей;
- В підписання “Решительних пунктів”
- Г укладання Коломацьких чолобитних.

12. Визначить причину цитованих подій:

“По сему изменники оные, запорожцы, поселились было по той же стороне реки Днепра, ниже при самом устье, где в Днепр впадает речка Каменка, и устроили себе новую Сечу ...”

- А ліквідація Гетьманщини;
- Б знищення Чортотомлицької Січі за наказом Петра І;
- В знищення Хортицької Січі за наказом Петра І;
- Г загроза вторгнення шведів.

13. Кого вважають автором пісні “Ой горе тій чайці, чаєчці небозі”:

- А А. Веделя ;
- Б Д. Бортнянського;
- В І. Мазепу;
- Г Н. Дилецького.

14. Собор Св. Юра у Львові є прикладом архітектури:

- А бароко;
- Б бароко-рококо;
- В готики;
- Г класицизму.

15. Із перелічених тверджень про здобутки політики гетьмана Д. Апостола виберіть те, що відповідає дійсності:

- А відновлення політичних прав Гетьманщини в межах “Глухівських статей” Д. Многогрішного;
- Б проведення адміністративних реформ, що дозволило суттєво зміцнити владу гетьмана й обмежити права та привілеї старшини;
- В повернення під юрисдикцію гетьмана запорожців;
- Г усунення багатьох чужинців з посад у козацькому війську та викуп їхніх маєтностей в Україні.

16. Укажіть особу за описом:

“Посаду генерального писаря він обійняв у 1707 році, і відразу ж став найближчим помічником гетьмана Мазепи, посвяченим в усі його плани. За всіх обставин він залишався вірним Мазепі й разом із гетьманом змушений був залишити територію України. Після смерті Мазепи його було обрано гетьманом, але до кінця життя він залишався в еміграції, ведучи переговори зі Швецією і Туреччиною з метою звільнення України, і навіть здійснюючи військові походи на українські землі.”

- А І. Скоропадський;
- Б Д. Апостол;
- В П. Орлик;
- Г К. Гордієнко.

У завданнях 17, 18 до кожної інформації, позначеної буквами, доберіть одну правильну відповідь з варіантів, позначених цифрами.

17. Установіть відповідність між іменем діяча та заходами, які з ним пов'язані.

А Д. Апостол	1 викладав філософський курс "Філософські змагання..." у Києво-Могилянській академії, проректор Слов'яно-греко-латинської академії у Москві
Б С. Вельямінов	2 очолив Правління гетьманського уряду
В Г. Граб'янка	3 очолив першу Малоросійську колегію
Г С. Яворський	4 наказав провести "Генеральне слідство про маєтності"
	5 автор козацького літопису, в якому розповідає про період Національно-визвольної війни до 1709 р.

18. Установіть відповідність між поняттями та їх визначеннями:

А анафема	1 політика залякування, знищення противників насильницькими методами
Б терор	2 стиль в європейському мистецтві к. XVI — с. XVIII ст., для якого характерні зовнішній блиск, парадність, декоративність.
В коаліція	3 відлучення від церкви, прокляття від імені Бога в християнській церкві
Г рококо	4 стильовий напрям, що панував у європейському мистецтві протягом першої половини. XVIII ст.
	5 об'єднання, союз на добровільних засадах держав, групи держав, політичних партій для досягнення спільної мети

**У завданнях 19, 20 розташуйте історичні події
у хронологічній послідовності**

19. Установіть хронологічну послідовність подій першої половини XVIII ст.

- А початок повстання під проводом С. Палія;
- Б початок Північної війни;
- В битва під Полтавою;
- Г зруйнування Чортомлицької Січі.

20. Установіть відповідність цитованих подій:

- А *"...з усіма генеральними особами, полковниками й генеральними радниками має радитися гетьман... і всілякі публічні справи без їхнього дозволу й поради не починати своєю владою..."*
- Б *"Цар... наказав Меньшикову негайно атакувати його (Мазепи) столицю, поки шведи не прибули на допомогу. Меньшиков напав на неї та здобув її..."*
- В *"Петро Великий, імператор і самодержець всеросійський... жалуючи підданих своїх — малоросійський народ, видав указ: при гетьмані пану Скоропадському в Глухові для управління судами і для іншого, що в прохальних пунктах гетьмана Хмельницького і в ухвалях на нього написано, замість однієї воєводської персони для кращої вірності та управління бути колегії, в якій бути бригадирів панові Вельямінову з шістьма чоловіками штаб-офіцерами, та при цій же колегії бути прокурорам з гвардії капітанам або капітанам-поручикам з щорічною зміною..."*
- Г *"...Іван Мазепа, законний князь України, ...не може бути позбавлений влади у цьому князівстві до його смерті... стани України зберігатимуть всі вольності згідно зі своїми правами..."*

**Завдання 21, 22 мають сім варіантів відповідей,
серед них лише три правильні**

21. Визначить заходи соціально-економічної політики І. Мазепи:

1. Наділяв землями та привілеями козацьку старшину, формуючи верхівку українського суспільства.
2. Відокремив гетьманську казну від державної, вперше чітко було визначено бюджетні видатки України.
3. Укладено “Звод” українських законів на основі литовських статутів та магдебурзького права.
4. Надавав пільги організаторам промисловості, розвивав торгівлю як внутрішню, так і зовнішню, що занепала за часів Руїни.
5. Проведено ревізію державних земель, незаконно захоплені повернуто в державне володіння.
6. Запровадив панщину в два дні на тиждень.
7. Запроваджено колегіальні суди.

22. Позначте події, що відбувались в Україні в роки гетьманування І. Скоропадського:

1. Завершення Північної війни.
2. Повстання під проводом С. Палія.
3. Запровадження Правління гетьманського уряду.
4. Заснування Нової Січі.
5. Зруйнування Батурина військами О. Меншикова.
6. Прутський похід Петра І.
7. Обрання гетьманом П. Орлика.

**Тема 5. УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ НАПРИКІНЦІ XVII — У ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ
XVIII ст.
Варіант II**

**Завдання 1 — 16 складаються зі вступного запитання та чотирьох варіантів
відповідей, серед яких потрібно вибрати один правильний.**

1. “Правління гетьманського уряду” було створено:

- А 1722 р.;
- Б 1727 р.;
- В 1734 р.;
- Г 1750 р.

2. *Укажіть ім'я фастівського полковника, який очолив повстання проти польсько-шляхетського панування на Правобережній Україні.*

- А С. Іванович (Самусь);
- Б З. Іскра;
- В А. Абазін;
- Г С. Палій.

3. “Пакти і конституції законів і Вольностей Війська Запорізького” були укладені:

- А 1709 р.;

- Б 1710 р.;
- В 1711 р.;
- Г 1712 р.

4. У якому році укладено документ, витяг із якого подано нижче?

“...Ми, генеральна старшина, кошовий отаман і все Військо Запорозьке... постановили з ...гетьманом таке право... в Запорозькому Війську: щоб у Вітчизні нашій першими радниками була генеральна старшина, ...за ними городові полковники... І з тими генеральними особами мають радитися гетьман та його наступники про цілісність Вітчизни, її загальне добро... нічого без їхнього дозволу... не зачинаючи приватною владою... і до завершення не доводячи..”

- А 1654;
- Б 1686;
- В 1710;
- Г 1711.

5. Що спричинило військові дії, зображені на карті:

- А поразка Другого Кримського походу;
- Б початок Північної війни;
- В перехід І. Мазепи на бік шведського короля Карла XII.
- Г початок повстання С. Палія

6. За часів гетьманування І. Мазепи соціально-економічному розвитку Лівобережної Гетьманщини був властивий процес:

- А ліквідації магдебурзького права;
- Б узаконення панщини;
- В обезземелення козацької старшини та шляхти;
- Г скорочення землеволодінь російського дворянства.

7. “Пакти й Конституція прав і вольностей Війська Запорозького” – угода, укладена між гетьманом П. Орликом і:

- А запорозькими козаками та турецьким султаном;
- Б шведським королем і козацькою старшиною;
- В козацькою старшиною та запорозькими козаками;

Г турецьким султаном і шведським королем.

8. У 1727 р. царський уряд дозволив обрати нового гетьмана, тому що прагнув:

А мати додатковий важіль впливу на Річ Посполиту;

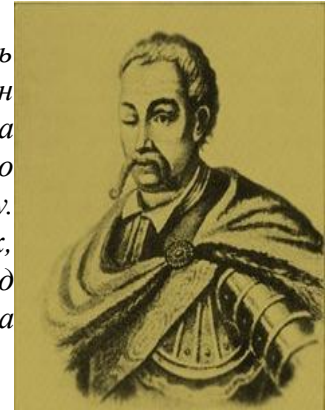
Б залучити козаків до придушення селянських виступів;

В використати козаків у новій російсько-турецькій війні;

Г налагодити союзницькі стосунки із Кримським ханством.

9. Укажіть особу за описом і фото:

“Одним з активних учасників розроблення положень українсько-шведського союзу, разом з українськими полками він приєднався до шведської армії. Проте в листопаді перейшов на бік Петра I. Після ліквідації Малоросійської колегії, його було обрано гетьманом. Він активно впроваджував судову реформу. Він видав спеціальну інструкцію про реорганізацію полкових, сотенних і сільських судів, охороняв права селян, захищав від наступу козацької старшини права міст. За його гетьманства було укладено зводи українського права.”

А І. Скоропадський;

Б Д. Апостол;

В К. Гордієнко;

Г І. Мазепа.

10. Укажіть ім'я кошового отамана Запорозької Січі, який під час виступу І. Мазепи проти Петра I підтримав гетьмана.

А І. Сірко;

Б Й. Гладкий;

В П. Калнишевський;

Г К. Гордієнко.

11. Одним із наслідків цитованої події для України було:

“Карл XII, не смотря на правильную предосторожность Петра Великого, заподлинно верил, что фортуна не может его оставить никогда; в таком мнении приблизился он к Полтаве еще в апреле месяце, и войско его уже подкреплено было некоторым числом запорожских Козаков.”

А укріплення міжнародного авторитету України;

Б завершення Північної війни;

В обмеження автономних прав Гетьманщини;

Г розширення автономних прав Гетьманщини.

12. Визначить причину цитованих подій:

“О сем крепко заказ учинен будет; но ежели такия обиды от войск великороссийских впредь где случатся, то б о том объявили будущему при господине Гетмане, для всяких дел Его Царского Величества определенному, ближнему столнику, Андрею Петровичу Измайлову...”

А спостерігати за діяльністю гетьмана та його уряду;

Б захищати гетьмана від можливих зрадників;

В провести судову реформу;

Г ліквідувати автономію Гетьманщини.

13. Позначте положення, яке відтворює сутність “Рішительних пунктів (статей)”:

А угода між І. Мазепою та Карлом XII;

Б зобов’язання, які взяв на себе І. Скоропадський на Глухівській раді;

В договірні статті П. Полуботка й Петра І;

Г договірні статті між Д. Апостолом і царським урядом.

14. Хто написав першу історичну драму на вітчизняному матеріалі “Володимир”:

А С. Яворський;

Б Ф. Прокопович;

В І. Гізель;

Г Л. Баранович.

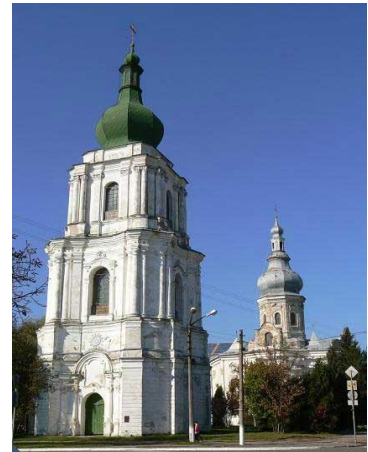
15. Церква Вознесіння у Переяславі є прикладом архітектури:

А бароко;

Б бароко-рококо;

В готики;

Г класицизму.

16. Укажіть особу за описом:

“Найвидатніший після Івана Сірка кошовий отаман Запорозької Січі за всі часи її існування. Запорозькі козаки обирали його кошовим отаманом дванадцять разів. Був політиком стратегічного мислення, визначним полководцем, особисто дуже хороброю і рішучою людиною, патріотом, а також безкомпромісним захисником Запорозької Січі. Він вважав головною метою свого життя й діяльності збереження вольностей і незалежності Запорозької Січі. Тому все своє життя непримиренно, послідовно й рішуче боровся проти Москви.”

А І. Мазепа;

Б П. Орлик;

В К. Гордієнко;

Г П. Полуботок.

У завданнях 17, 18 до кожної інформації, позначеної буквами, доберіть одну правильну відповідь з варіантів, позначених цифрами.

17. Установіть відповідність між іменем діяча та заходами, які з ним пов’язані.

А М. Дилецький	1 укладання зводу “Прав, за якими судиться малоросійський народ”
Б І. Скоропадський	2 очолив Правління гетьманського уряду
В Д. Апостол	3 очолив першу Малоросійську колегію
Г О. Шаховський	4 композитор, автор підручника “Грамматика музикальна”
	5 участь козаків у будівництві Волго-Донського каналу

18. Установіть відповідність між поняттями та їх визначеннями:

А синод	1 центральний орган російської колоніальної адміністрації в Лівобережній Україні в XVIII ст.
Б конституція	2 стиль в європейському мистецтві к. XVI — с. XVIII ст., для якого характерні зовнішній блиск, парадність, декоративність.
В Малоросійська колегія	3 основний закон держави, що має найвищу юридичну силу
Г бароко	4 стильовий напрям, що панував у європейському мистецтві протягом п. п. XVIII ст. 5 духовна колегія

**У завданнях 19, 20 розташуйте історичні події
у хронологічній послідовності**

19. Установіть хронологічну послідовність подій першої половини XVIII ст.

- А початок діяльності Першої Малоросійської колегії;
- Б подання Коломацьких чолобитних;
- В обрання П. Орлика гетьманом;
- Г початок діяльності Правління гетьманського уряду.

20. Установіть послідовність цитованих подій:

- А *“У гетьманській резиденції тричі на рік має обиратися Генеральна Рада: на Різдво, Великдень і Покрову. На ній, окрім названих вище представників, мають бути послы Запорозького Низового війська, тобто Січі. Між Радами Україною правитиме гетьман із генеральною старшиною. Листи з інших держав гетьман повинен зачитувати старшині, так само й відповіді”*
- Б *“...За кілька днів після приєднання козацького головнокомандувача графа Мазепи до шведів князь Менишков на чолі численного війська й артилерії пішов на Батурин, резиденцію гетьмана Мазепи... Здобувши місто силою, Менишков віддав усе живе мечу та вогню...”*
- В *“Усі одноголосно відповіли, що хочуть Мазепу. Після того, як на лавку став думний дяк і голосно прочитав текст присяги, на яку всі присягнули..”*
- Г *“Коль скоро принесена царю ведомость, что король шведский следует уже со всею своею армиею для осаждения города Полтавы, тотчас послал свои указы, чтоб все отдаленные корпусы его войска как наискорее придвинули к Полтаве ...”*

**Завдання 21, 22 мають сім варіантів відповідей,
серед них лише три правильні**

21. Визначить заходи соціально-економічної політики Д. Апостола:

1. Наділяв землями та привілеями козацьку старшину, формуючи верхівку українського суспільства.
2. Відокремив гетьманську казну від державної, вперше чітко було визначено бюджетні видатки України.
3. Укладено “Звод” українських законів на основі литовських статутів та магдебурзького права.

4. Надавав пільги організаторам промисловості, розвивав торгівлю як внутрішню, так і зовнішню, що занепала за часів Руїни.
5. Проведено ревізію державних земель, незаконно захоплені повернуто в державне володіння.
6. Запровадив панщину в два дні на тиждень.
7. Запроваджено колегіальні суди.

22. Позначте події, що відбувались в Україні в роки гетьманування І. Мазепи:

1. Завершення Північної війни.
2. Повстання під проводом С. Палія.
3. Запровадження Малоросійської колегії.
4. Заснування Нової Січі.
5. Зруйнування Батурина військами О. Меншикова.
6. Прутський похід Петра І.
7. Здійснення другого Кримського походу.

Тема 6. УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ XVIII ст.

Варіант І

Завдання 1 — 16 складаються зі вступного запитання та чотирьох варіантів відповідей, серед яких потрібно вибрати один правильний.

1. До якої країни після першого поділу Речі Посполитої відійшла Східна Галичина?
 - А Російській імперії;
 - Б Туреччині;
 - В Австрійській імперії;
 - Г Угорщині.
2. Укажіть ім'я російського державного діяча, який був президентом Другої Малоросійської колегії, генерал-губернатором Малоросії.
 - А Г. Потьомкін;
 - Б П. Рум'янцев;
 - В К. Розумовський;
 - Г Г. Орлов.
3. Учасники національно-визвольної боротьби в Галичині, Буковині та Закарпатті у XVIII ст. — це:
 - А конфедерати;
 - Б гайдамаки;
 - В опришки;
 - Г сердюки.
4. Укажіть ім'я останнього гетьмана України:
 - А Д. Апостол;
 - Б П. Калнишевський;
 - В П. Полуботок;
 - Г К. Розумовський.
5. Якою цифрою позначено на картосхемі українські землі, які за третім поділом Речі Посполитої відійшли до Російської імперії?

- А 1;
- Б 2;
- В 3;
- Г 4.

6. Який договір закріплював за Росією, цитовані в документі території:

“... ріка Дністер навіки повинна бути кордоном між обома імперіями, так що надалі межі імперії Всеросійської повинні сягати до згаданої ріки, і тепер обидві імперії, які домовляються між собою, погодилися і вирішили, що... всі землі, які лежать на лівому березі згаданої ріки, повинні залишитися вічно в повному і безперешкодному володінні Всеросійської імперії...”

- А Ясський договір;
- Б Кючук-Кайнарджійський договір;
- В Бухарестський договір;
- Г Бахчисарайський договір.

7. Яким роком датується цитований документ?

“Для певного і правильного одержання казенних прибутків у намісництвах Київському, Чернігівському і Новгород-Сіверському, щоб запобігти всяким втечам і обтяженню поміщиків та інших сільських жителів, кожному з поселян залишитися на своєму місці і при своєму званні, де він записаний нинішньою останньою ревізією, за винятком тих, які відлучилися до оголошення цього нашого указу. У разі втеч після оголошення цього указу діяти за загальними державними постановами.”

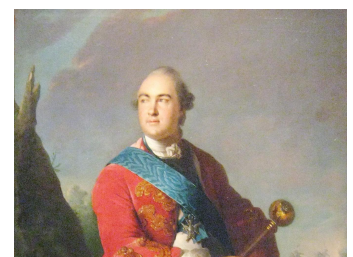
- А 1765 р.;
- Б 1768 р.;
- В 1781 р.;
- Г 1783 р.

8. Що спричинило оприлюднення цитованого документа?

“...Ми, Катерина II, імператриця всеросійська...Об’являємо всім нашим людям, які живуть в... Речі Посполитій, зокрема у воєводствах Київському, Подільському, Брацлавському, Волинському... Ми змушені з жалем прийняти до відома, що... кріпаки, відкинувши послух владі і їхнім панам допустились убивств... внаслідок обману розбишаки, які видають себе частиною Війська Запорозького...”

- А Коліївщина;
- Б рух опришків;
- В повстання гайдамаків під проводом Верлана;
- Г Барська конфедерація

9. Укажіть особу за описом та фото:

“Народився в с. Лемеші вродині рядового козака. В 1742 переїздить до царського двору, де перебуває під опікою свого старшого брата — фаворита імператриці Єлизавети. В 1743—1745 — на навчанні за кордоном. У лютому 1750 обраний гетьманом України. Намагався відстоювати перед царським урядом автономію України. Домігся царського указу про заборону поширення на українців холопства, деякий час без погодження з Петербургом призначав полковників, провів судову, військову, освітню реформи.”

- А П. Рум'янцев;
- Б К. Р. Розумовський;
- В. О. Розумовський;
- Г П. Калнишевський.

10. Прочитайте уривок з праці М. С. Грушевського і виконайте завдання.

“Російський уряд не хотів терпіти таке гніздо свободного духу, як автономна січова громада — хоч як вона поскромніла і похилилася в порівнянні з Січею Гордієнка!”

В уривку вказано на:

- А причину ліквідації Січі;
- Б привід ліквідації Січі;
- В наслідки ліквідації Січі;
- Г передумови ліквідації Січі.

11. Військово-адміністративна одиниця, створена російським урядом на території сучасної Кіровоградської області, яка заселялась переважно сербськими військовими поселенцями — це:

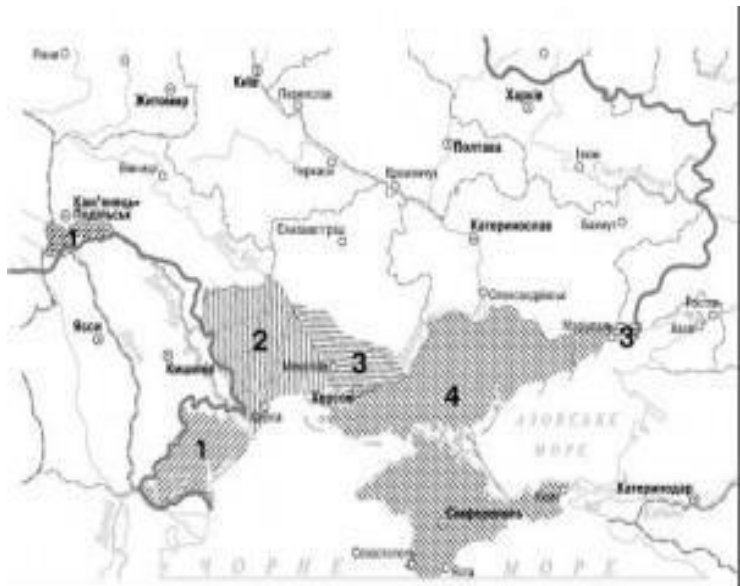
- А Нова Сербія;
- Б Новоросія;
- В Слов'яносербія;
- Г Малоросія.

12. Укажіть ім'я видатного українського архітектора, якого вважають творцем архітектурного обличчя Києва XVIII ст.

- А І. Григорович-Барський;
- Б І. Ковнір;
- В В. Растреллі;
- Г А. Квасов.

13. Якою цифрою позначено українські терени, приєднані до Російської імперії внаслідок російсько-турецької війни 1768 - 1774 рр.?

- А 1;
- Б 2;
- В 3;
- Г 4.

14. Укажіть, які території охопило повстання опришків:

- А Полісся, Холмщина;
- Б Наддніпрянщина, Слобожанщина;
- В Східна Буковина, Галичина, Закарпаття;
- Г Галичина, Полісся.

15. Яка подія відбулась у 1734 р.

- А повстання гайдамаків під проводом сотника Верлана;
- Б ліквідація гетьманства;
- В проведення “Генерального опису Малоросії”;
- Г початок повстанського руху під проводом О. Довбиша.

16. Укажіть особу за описом:

“ Один із керівників Коліївщини. Народився у м. Медведівці на Черкащині. 14-річним хлопцем пішов на Запорозжя, де й пробув чотирнадцять років. Після поразки повстання, деякий час утримувався в київській в'язниці. Згідно з вироком засланий до Нерчинська на каторжні роботи. “

- А М. Залізняк;
- І. Гонта;
- В Верлан;
- Г О. Довбуш.

У завданнях 17, 18 до кожної інформації, позначеної буквами, доберіть одну правильну відповідь з варіантів, позначених цифрами.

17. Установіть відповідність між поняттями та їх визначеннями.

А секуляризація	1 основна адміністративно-територіальна одиниця в Росії з 1708 р., яка поділялася на повіті
Б губернія	2 передача конфіскованої церковної власності (переважно землі) у власність держави
В градський суд	3 адміністративно-територіальна одиниця на Закарпаття
Г жупа	4 становий шляхетський суд для розгляду межових і земельних суперечок
	5 суд, який розглядав кримінальні і цивільні справи шляхти, а також інших верств, якщо справа стосувалася шляхти, виконував вироки вищих судів у кримінальних справах

18. Установіть відповідність між прізвищами діячів та галузями культури, в яких вони працювали.

А Г. Сковорода	1 архітектура
Б В. Растреллі	2 наукові знання
В В. Боровиковський	3 література
Г М. Бортнянський	4 музика

**У завданнях 19, 20 розташуйте історичні події
у хронологічній послідовності**

19. Установіть хронологічну послідовність подій другої половини XVIII ст.

- А проведення Першого поділу Польщі;
- Б запровадження другої Малоросійської колегії;
- В приєднання Галичини до володінь австрійських Габсбургів;
- Г утворення Новоросійської губернії.

20. Установіть послідовність цитованих подій:

- А *“Жителі шляхетських, королівських і церковних маєтків! Ваш час прийшов. Прийшла пора звільнення від іга та гноблення, які ви терпіли від панів своїх. Зглянувся Бог з високого неба на важку долю, почув Ваші сльози і стогін і послав Вам захисників, які помстяться за злочини, які нанесли Вам пани...”*
- Б *“... Дворянское название есть следствие, истекающее от качества и добродетели начальствовавших в древности мужей, отличивших себя заслугами, чем обращая самую службу и достоинство, приобрели потомство своему нарицание благородное...”*
- В *“Після всемілостивішого від нас звільнення графа Розумовського... із чину гетьманського наказуємо нашому Сенатові для належного управління в Малій Росії створити там Малоросійську колегію, у якій бути головним нашому генералу графу Рум'янцеву і з ним чотирьом великоросійським членам...”*
- Г *“Перетворення Криму на вільну і незалежну область не спричинило спокою для Росії, а спричинило для неї нові турботи зі значними витратами... Приймаючи до відома всі ці обставини, Ми прийшли до рішення... зробити у майбутньому кримський півострів не кублом розбійників і бунтівників, а територією Російської держави...”*

**Завдання 21, 22 мають сім варіантів відповідей,
серед них лише три правильні**

21. Оберіть твердження, які стосуються гайдамаків:

- 1. Діяли невеликими загонами 20-40 осіб.
- 2. Учасники — селяни, козаки, наймити, міщани- ремісники, збіднілі шляхтичі.
- 3. Учасники — безземельне і малоземельне селянство, міська біднота.
- 4. Перша згадка 1717 р.
- 5. Перша згадка 1529 р.
- 6. Гайдамак означає “розбійник”.
- 7. Гайдамак означає “знищувач, порушник”.

22. Позначте події, що відбулись в 60-х рр. XVIII ст.:

- 1. Третій поділ Речі Посполитої.
- 2. Ліквідація гетьманства;
- 3. Закріпачення селян указом Катерини II.
- 4. Початок повстання в с. Трубаї.
- 5. Утворення Слобідсько-Української губернії.
- 6. Проведення судової реформи К. Розумовським.

7. Укладання Яського миру.

Тема 6. УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ XVIII ст.

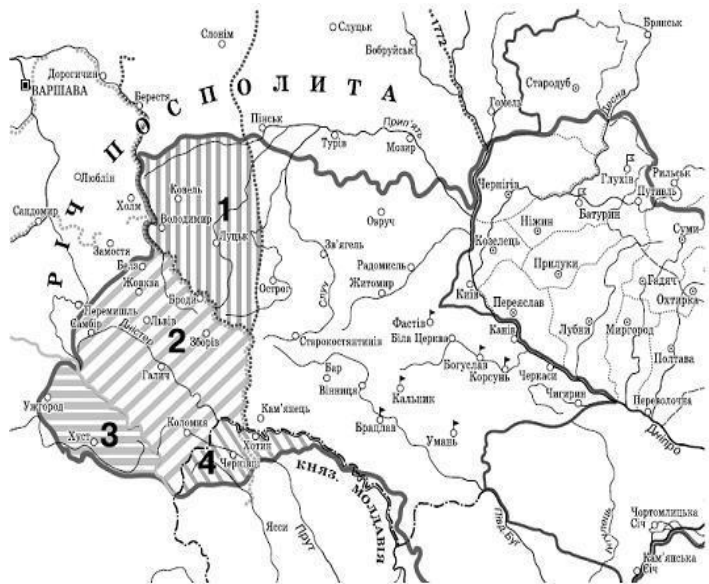
Варіант II

Завдання 1 — 16 складаються зі вступного запитання та чотирьох варіантів відповідей, серед яких потрібно вибрати один правильний.

1. До якої країни після другого поділу Речі Посполитої відійшла Правобережна Київщина:
А Російській імперії;
Б Туреччині;
В Австрійській імперії;
Г Угорщині.
2. Укажіть ім'я легендарного ватажка опришків — учасників народно-визвольної боротьби в Галичині, на Закарпатті, Буковині.
А М. Залізник;
Б І. Гонта;
В О. Довбуш;
Г Й. Гладкий.
3. Учасники національно-визвольної боротьби на Правобережжі в XVIII ст. — це:
А конфедерати;
Б гайдамаки;
В опришки;
Г сердюки.
4. Укажіть ім'я останнього кошового отамана Запорозької Січі:
А Д. Апостол;
Б П. Калнишевський;
В П. Полуботок;
Г К. Розумовський.

5. Якою цифрою позначено на картосхемі українські землі, які за першим поділом Речі Посполитої відійшли до Австрійської імперії?

- А 1;
Б 2;
В 3;
Г 4.

6. Який договір закріплював за Росією, цитовані в документі території:

“Замок Кінбурн, який розташований в гирлі ріки Дніпра, з великим округом на лівому березі Дніпра і з кутом, який складають степи, що лежить між ріками Бугом і Дніпром, залишається в повному, вічному і безперечному володінні Російської імперії.”

А Ясський договір;

Б Кючук-Кайнарджійський договір;

В Бухарестський договір;

Г Бахчисарайський договір.

7. Яким роком датується цитований документ?

“Після всемілостивішого від нас звільнення графа Розумовського з чину гетьманського наказуємо нашому Сенатові для належного управління в Малій Росії створити там Малоросійську колегію, в якій бути головним нашому генералу графу Рум'янцеву...”

А 1722 р.;

Б 1727 р.;

В 1734 р.;

Г 1764 р.

8. Що стало однією з причин цитованої в документі події:

“Ми захотіли... оголосити всім вірнопідданим... що Запорізька Січ остаточно зруйнована, з викоріненням на майбутнє й самої назви запорізьких козаків за образу нашої імператорської величності, за зухвалі вчинки цих козаків і за неслухняність до наших височайших повелінь.”

А загроза того, що Запорозька Січ може стати союзником Речі Посполитої;

Б перетворення Запорозька Січ на загрозу для розвитку кріпосницького господарства імперії;

В загроза нової війни з Туреччиною;

Г відмова запорожців підтримати Росію у війні з Туреччиною.

9. Укажіть особу за описом та фото:

“Походив з української шляхти Лубенського полку. Займав посади військового осавула, військового судді, кошового отамана. Його коштом збудовано п'ять церков і соборів, придбано значну кількість церковних книг та начиння як в Україні, так і в Єрусалимі. Захищаючи територіальні права Січі від зазіхань російського уряду, тричі брав участь у депутаціях Коша до Петербурга. У ході російсько-турецької війни 1768 — 1774 успішно керував збройними силами Запорожжя, за що був нагороджений золотою медаллю на андріївській стрічці. Після зруйнування Січі засланий до Соловецького монастиря, де перебував ув'язненим до 1801 і доживав віку після звільнення.”

А К. Гордієнко;

Б А. Головатий;

В Й. Гладкий;

Г П. Калнишевський.

10. Прочитайте уривок з поеми Т.Шевченко.

*"...Розбрелись конфедерати По Польщі, Волині, По Литві, по Молдаванах І по Україні;
Розбрелися та й забули Волю рятувати, Полигалися з жидами, Та й ну руйнувати.
Руйнували, мордували, Церквами топили... А тим часом гайдамаки Ножі освятили."*

- А передумови Коліївщини;
- Б привід до повстання;
- В причини Коліївщини;
- Г наслідки Коліївщини.

11. Військово-адміністративна одиниця, створена російським урядом між річками Бахмутка та Луганка (сучасні Луганська та Донецька області), яку заселяли переважно вихідці з Балканського півострова — це:

- А Нова Сербія;
- Б Новоросія;
- В Слов'яносербія;
- Г Малоросія.

12. Укажіть ім'я видатного українського поета, філософа, автора збірки поезій "Сад божественних пісень":

- А В. Рубан;
- Б Г. Кониський;
- В Г. Сковорода;
- ГГ. Полетика.

13. Якою цифрою позначено українські терени, приєднані до Російської імперії внаслідок російсько-турецької війни 1787–1791 рр.?

- А 1;
- Б 2;
- В 3;
- Г 4.

14. Укажіть, які території охопило повстання опришків:

- А Правобережжя;
- Б Наддніпрянщина, Слобожанщина;
- В Східна Буковина, Галичина, Закарпаття;
- Г Правобережжя; Галичина.

15. Яка подія відбулась у 1785 р.

- А запровадження кріпацтва на українських землях, що перебували в складі Російської імперії;
- Б створення Війська вірних козаків Чорноморських;
- В заснування Задунайської Січі;
- Г видання “Жалуваної грамоти дворянству”

16. Укажіть особу за описом:

“ Один із ватажків Коліївщини. Виходець із селян-кріпаків с. Розсішки на Черкащині. Служив козаком, а пізніше сотником у надвірному війську магнатів Потоцьких в Умані. Під час Коліївщини разом із військом перейшов на бік повстанців і допоміг їм оволодіти Уманню. Обраний повсталими уманським воєводою-полковником. Захоплений в полон російськими військами і виданий полякам. Скараний лютою смертю в с. Сербах на Поділлі.”

- А М. Залізняк;
- Б І. Гонта;
- В Верлан;
- Г О. Довбуш.

У завданнях 17, 18 до кожної інформації, позначеної буквами, доберіть одну правильну відповідь з варіантів, позначених цифрами.

17. Установіть відповідність між поняттями та їх визначеннями.

А дистрикти	1 назва житла (хутора) і форма ведення козацького господарства на Запорозжжі, Причорномор'ї та Донщині
Б паланка	2 становий шляхетський суд для розгляду межових і земельних суперечок
В зимівник	3 адміністративна (або судова) одиниця, округ
Г підкоморський суд	4 суд, який розглядав кримінальні і цивільні справи шляхти, а також інших верств, якщо справа стосувалася шляхти, иконував вироки вищих судів у кримінальних справах
	5 адміністративно-територіальна одиниця на Запорозжжі в період Нової Січі

18. Установіть відповідність між прізвищами діячів та галузями культури, в яких вони працювали.

А Г. Полетика	1 архітектура
Б І. Ковнір	2 наукові знання
В С. Дідович	3 література
Г А. Ведель	4 музика
	5 живопис

У завданнях 19, 20 розташуйте історичні події у хронологічній послідовності

19. Установіть хронологічну послідовність подій другої половини XVIII ст.

- А ліквідація Запорозької Січі Катериною II;
- Б ліквідація полкового устрою Слобожанщини;
- В проведення ревізії П. Рум'янцевим;

Г ліквідація полково-сотенного устрою на Лівобережжі.

20. Установіть послідовність цитованих подій:

- А *“Гонта вийшов на страту з лицем спокійним і. веселим, наче направлявся до кума на іменини. Кат здер з нього смугу шкіри, кров чвиркнула, проте обличчя гайдамаки не здригнулося; здер нову пасмугу шкіри, і тоді Гонта сказав: «От, казали, що буде боляче, насправді ні крихти не болить!»*
- Б *“...Через те, що згаданий Довбуш із своїми опришками має по різних селах своїх захисників, які надають йому притулок, доручаю всім моїм і чужим громадам, щоб вони всякою силою і спритністю спіймали Довбуша і виловили всіх опришків, що з ним шаліють по країні; спійманих за заподіяний злочин відсилати до Станіслава....”*
- В *“... кожному з поселян залишитися на своєму місці і при своєму званні, де він записаний нинішньою останньою ревізією, за винятком тих, які відлучилися до оголошення цього нашого указу...”*
- Г *“Невдовзі козаки під командуванням Івана Гонти, які охороняли місто, перейшли на бік повсталих... Місто було взято... Гайдамаки вчинили страшний погром, перебивши майже дві тисячі шляхтичів, корчмарів, орендарів, уніатських ченців, учнів василіянської школи...”*

**Завдання 21, 22 мають сім варіантів відповідей,
серед них лише три правильні**

21. Оберіть твердження, які стосуються опришків:

1. Діяли невеликими загонами 20-40 осіб.
2. Діяли великими загонами 100-500 осіб.
3. Учасники — селяни, козаки, наймити, міщани- ремісники, збіднілі шляхтичі.
4. Учасники — безземельне і малоземельне селянство, міська біднота.
5. Перша згадка 1717 р.
6. Перша згадка 1529 р.
7. Територія повстань — Брацлавщина Поділля, Волинь, Уманщина, Київщина.

22. Позначте події, що відбулись в 70-х рр. XVIII ст.:

1. Перший поділ Речі Посполитої.
2. Ліквідація Запорозької Січі;
3. Закріпачення селян указом Катерини II.
4. Початок повстання в с. Трубаї.
5. Утворення Слобідсько-Української губернії.
6. Проведення судової реформи К. Розумовським.
7. Укладання Кючук-Кайнарджійського миру.

ПІДСУМКОВА КОНТРОЛЬНА РОБОТА З ІСТОРІЇ УКРАЇНИ ЗА ПЕРШИЙ СЕМЕСТР 8 КЛАС

Варіант I

**Завдання 1 — 16 складаються зі вступного запитання та чотирьох варіантів
відповідей, серед яких потрібно вибрати один правильний.**

1. Позначте рік укладення Люблінської унії:

- А 1566 р.;
- Б 1569 р.;
- В 1586 р.;
- Г 1572 р.

2. Перша письмова згадка про українських козаків датується:

- А 1500 р.;
- Б 1502 р.;
- В 1492 р.;
- Г 1521 р.

3. Якого року при Львівському Успенському братстві була відкрита школа?

- А 1585 р.;
- Б 1586 р.;
- В 1587 р.;
- Г 1588 р.

4. Одним з напрямків діяльності православних братств було:

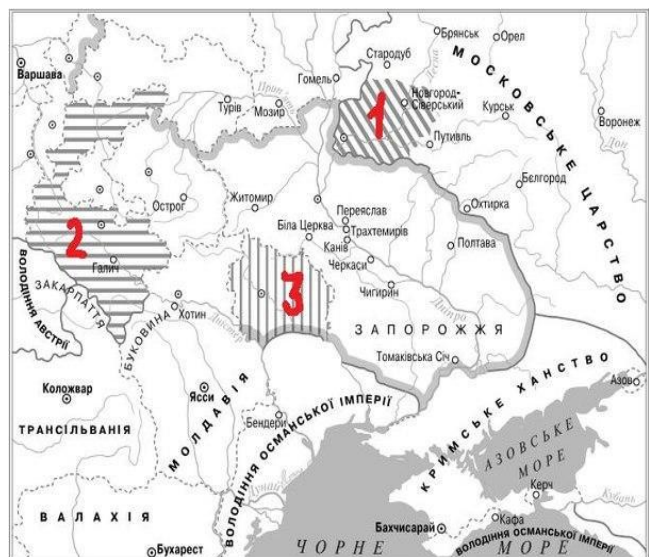
- А представляти інтереси православного населення в сеймі і сенаті;
- Б керівництво українською православною церквою;
- В організація книгодрукування, заснування українських шкіл;
- Г були посередниками між польською владою і міською громадою.

5. Позначте причину, яка зумовила знелюднення у XV - XVI ст. значних територій України й утворення Дикого поля:

- А входження українських земель до складу Великого Князівства Литовського;
- Б татарсько-турецькі напади;
- В експансія польської шляхти і магнатів на українські землі;
- Г розширення кордонів Московської держави.

6. Укажіть , якою цифрою позначено польське воєводство, утворене на українських землях внаслідок підписання Полянівського миру:

- А 1;
- Б 2;
- В 3;
- Г не позначене на карті.

7. Яка подія суттєво вплинула на активізацію українського національно-культурного руху кінця XVI – початку XVII ст.?

- А укладення Люблінської унії;
- Б створення реєстрового козацтва;
- В укладання Берестецької унії;
- Г козацькі повстання 90-х рр. XVI ст.

8. Символ влади, що виконував функції прапора та являв собою держак із дерев'яною кулею зверху, від якої звисали пасма кінського волосу та мотузок, мав назву:

- А бунчук;
- Б корогва;
- В булава;
- Г каламар.

9. Що спричинило появу цитованого документу:

“Ми, Сігізмунд Август, всім узагалі і кожному зокрема, кому відати належить, людям теперішнього часу і майбутніх часів оголошуємо даною грамотою таке:... щоб завершено було те з'єднання або унія Великого князівства Литовського з королівством Польським... Знаючи, що це об'єднання приносило велику славу і користь обом народам, ... щоб уже обов'язково на цьому сеймі було постановлено і закінчено... об'єднання і злиття цих держав, так щоб на майбутній час унія не тільки не могла бути перервана і розладнана, а щоб приносила такі плоди, які б могли дати польському і литовському народові насамперед можливо більший і твердий мир ... “

- А загроза втрати незалежності Литви внаслідок війни з Кримським ханством;
- Б прагнення руських князів обійняти найвищі посади у Польській державі;
- В сподівання населення Литви на допомогу Польщі в боротьбі з турецько-татарськими нападами;
- Г прагнення за допомогою Литви придушити козацько-селянські повстання.

10. Хто очолив повстання, про яке йдеться в уривку з історичного джерела:

“Року 1637 козаки зібралися... і вирушили на Кумейки супроти ляхів, але під Кумейками коронний гетьман Конєцпольський, вдавшись до підступу, здолав козаків...”?

- А Марко Жмайло;
- Б Тарас Федорович;
- В Іван Сулима;
- Г Павло Павлюк.

11. Укажіть особу за описом і фото:

“Народився у місті Гусятин. Після смерті батька, закатованого слугами польського магната Олександра Калиновського, з матір'ю жив в Острозі. Його брат, Дем'ян, священник домашньої церкви князя Костянтина Острозького Острозі, викладав в Острозькій академії. Дістав добру освіту в Острозі, потім пішов на Запоріжжя, брав участь у походах запорожців проти Османської імперії. очолив повстання проти польської шляхти, яке поширилося на Поділлі, Волині, частково Київщині й Білорусі. “

- А С. Наливайко;
- Б К. Косинський;
- В П. Сагайдачний;

Г І. Сулима.

12. Республіка — це:

- А союзна держава, до складу якої входять державні утворення;
- Б форма правління, за якої верховна влада формально (повністю або частково) зосереджена в руках однієї особи;
- В форма державного правління, за якої вища влада належить виборним представницьким органам, а глава держави обирається населенням або представницьким органом;
- Г домінування в політичному житті суспільства впливу натовпу, юрби, один із способів здійснення політичної влади.

13. Укажіть ім'я кошового отамана нереєстрових козаків, який у 1630 р. очолив повстання проти польського уряду, що завершилось підписанням Переяславської угоди:

- А Т. Федорович;
- Б М. Дорошенко;
- В І. Сулима;
- Г С. Кішка.

14. Що зумовило будівництво цих і подібних церков на українських землях?

- А періодичні козацько-селянські повстання;
- Б постійна небезпека спустошливих татарських набігів;
- В запозичення мусульманських канонів будівництва храмів;
- Г наслідування візантійської архітектурної традиції.

15. Позначте твердження, яке відповідає умовам Люблінської унії:

- А Українські землі увійшли до складу Польського королівства;
- Б Українські землі увійшли до складу Великого Князівства Литовського;
- В Українські землі стали рівноправною частиною у складі Речі Посполитої;
- Г Українські землі були під спільним управлінням Литви і Польщі.

16. Укажіть особу за описом:

“Його називали “Некоронованим королем Русі” (“останнім руським князем”), що проводив відносно незалежну політику в українських землях. Він виступав за рівноправне входження Русі до складу державного утворення Речі Посполитої. Він запросив Івана Федорова для організації друкарні в князівській резиденції. Іван Огієнко про нього писав: “Усі українські магнати, взяті разом, не зробили стільки для України, скільки зробив цей князь.”

- А Костянтин Острозький;
- Б Кастянтин-Василь Острозький;
- В Д. Вишневецький,
- Г П. Могила.

У завданнях 17, 18 до кожної інформації, позначеної буквами, доберіть одну правильну відповідь з варіантів, позначених цифрами.

17. Установіть відповідності між термінами та їх визначеннями.

А кіш	1 багатогалузеве господарство, засноване на панщині і зорієнтоване на ринок
Б магістрат	2 посадова особа, яка відповідала за військову артилерію
В фільварок	3 центральний орган управління Запорізької Січі, який відав адміністративними, військовими, фінансовими, судовими та іншими справами
Г обозний	4 орган міського самоврядування, який розглядав господарські, фінансові, судові справи 5 посадова особа, яка відповідала за дотримання порядку на Січі та у військовому таборі, здійснювала більшість адміністративних функцій

18. Співвіднесіть ім'я історичного діяча з положенням, що його характеризує.

А Д. Вишневецький	1 Київський митрополит, противник унії.
Б Й. Борецький	2 козацький гетьман, керівник антипольського козацького повстання 1625 р.
В М. Жмайло	3 український шляхтич, староста канівський та черкаський; заснував замок на острові Мала Хортиця, згуртував навколо нього козаків, чим поклав початок існування Запорозької Січі
Г Іван Підкова	4 козацький гетьман, керівник першого значного антипольського козацького повстання 1591—1593 рр. 5 козацький ватажок, який здійснив похід у Молдавію і взяв її столицю — місто Ясси.

**У завданнях 19, 20 розташуйте історичні події
у хронологічній послідовності**

19. Установіть хронологічну послідовність подій історії Галицько - Волинської держави:

- А битва під м. П'ятка;
- Б Хотинська битва;
- В відкриття Києво-Могилянської колегії;
- Г заснування Острозької академії.

20. Установіть послідовність цитованих подій:

- А *"...Почалася книга, названа "Апостол", друкуватися в богом береженому місті Львові... року ..., лютого в 25 день, і завершилася [друкуватися] року ... того ж місяця в 15 день ."*
- Б *"У нинішнім році, государ, ходили морем на 80 чайках 7 тис. запорозьких козаків із ватажком їхнім Сагайдачним війною на турецькі міста, і взяли та спалили вони Кафу, упира, що п'є руську кров."*
- В *"Непокірний козак, на ім'я Сулима, підступно і таємно прокравшись із 800 козаками з моря до Дніпра, насмілювався напасти на фортецю Кодак, яку його милість король Владислав звелів збудувати на першому дніпровському порозі."*
- Г *"...стараннями преподобних отців Іпатія Потія та Кирила Терлецького, узгодивши умови, необхідна Церкві нашій, приступили до святого з'єднання з Римською церквою".*

**Завдання 21, 22 мають сім варіантів відповідей,
серед них лише три правильні**

21. Серед запропонованих тверджень виберіть умови, що відповідають Люблінській унії:
1. Утворювалася держава Річ Посполита;
 2. Князівство Литовське повністю припинило своє існування;
 3. Більшість українських земель перебувало під владою Князівства Литовського;
 4. Найвищим органом влади був сенат;
 5. Українські землі переходили під владу Польського королівства;
 6. Була укладена 1596 р.;
 7. Литва зберегла автономію в місцевому управлінні, судочинстві, організації війська.
22. Гетьман Самійло Кішка уславився тим, що:
1. Сприяв відновленню вищої ієрархії православної церкви на українських землях.
 2. Очолював військові походи козаків в Молдавію, Семиграддя, Ліфляндію.
 3. Знищив фортецю Кодак, збудовану поляками для контролю над Запорозькою Січчю.
 4. Домігся від польського уряду “дарування провин”.
 5. Потрапив у турецький полон на галери, де провів 25 років, а потім, піднявши повстання, втік разом з товаришами і повернувся на Січ.
 6. відстоював інтереси української шляхти на Люблінському сеймі.
 7. відіграв вирішальну роль у перемозі польсько-козацького війська в битві під Хотиним.

**ПІДСУМКОВА КОНТРОЛЬНА РОБОТА З ІСТОРІЇ УКРАЇНИ ЗА ПЕРШИЙ
СЕМЕСТР 8 КЛАС**

Варіант II

**Завдання 1 — 16 складаються зі вступного запитання та чотирьох варіантів
відповідей, серед яких потрібно вибрати один правильний.**

1. Позначте рік укладення Берестейської унії:
А 1586 р.;
Б 1569 р.;
В 1596 р.;
Г 1588 р.
2. Заснування Запорозької Січі на Хортиці:
А 1552 р.;
Б 1558 р.;
В 1562 р.;
Г 1572 р.
3. Якого року була відкрита Київська братська школа?
А 1616 р.;
Б 1615 р.;
В 1621 р.;
Г 1620 р.
4. Виникнення фільварків на українських землях було зумовлено:
А зростанням економічної могутності цехів та їхньої ролі в торгівлі;

Б неефективністю використання в господарстві праці кріпосних селян.;
В конкуренцією з боку мануфактурного виробництва в країнах Західної Європи;
Г зростаючим попитом на зерно на внутрішньому та зовнішніх ринках.

5. Які привілеї польський уряд надав реєстровому козацтву:

А звільнялися від земельних податків;
Б за службу отримували платню та право участі в сеймі;
В мали право не підкорятися місцевому керівництву;
Г отримали у володіння м. Черкаси.

6. На яких українських землях було створено Руське воєводство:

А 1;
Б 2;
В 3;
Г 4.

7. Формування козацької старшини на Запорозькій Січі в XVI – на початку XVII ст. відбувалося шляхом:

А призначення гетьманом;
Б бойового галасу;
В займанщини;
Г виборів.

8. Прапор, прикрашений, як правило, зображеннями святих або козака з мушкетом, основний клейнод козацтва, мав назву:

А бунчук;
Б короґва;
В булава;
Г каламар.

9. Що спричинило появу цитованого документу:

“На вічні часи позбавляємо козаків старшинства, всяких ... права, доходів і інших відзнак, набутих ними за вірні послуги від наших предків і тепер в наслідок заколотів, утрачених, і бажаємо тих, кого в живих зберегло воєнне щастя, мати в стані простого народу, оберненого в холопів. Реєстровим же козакам, число яких Річ Посполита визначила на своїй службі тільки 6 тисяч ... На місце старшого, який більше не буде [вибиратись] з серед козаків, ми будемо ставити старшого комісара ...”

А укладання Люблінської унії;
Б завершення війни з Московським царством;
В поразка козацько-селянських повстань 30-х рр. XVII ст.;
Г перемога в Хотинській війні.

10. За сприянням кого відбулась описана в джерелі подія?

“Прибув... до Києва святійший патріарх єрусалимський Феофан... і був прийнятий з великою честю духовними та світськими людьми. Того ж року... висвятив на митрополію Київську чоловіка гідного й чесного. Іменем Йов Борецький... і з ним єпископів на різні місця...”:

- А К. Острозького;
- Б Й. Рутського;
- В П. Сагайдачного;
- Г П. Могили.

11. Укажіть особу за описом і фото:

“Народився 1545 р. під Дорогочином у Підляському воєводстві Корони Польської в родині православного шляхтича Лева Косинського. Першу половину життя він служив князям Острозьким. 1586 р. через втрату родового маєтку він подався на Запорозжя козакувати. Вважається, що саме він перший козацький гетьман в історії України, який підняв козаків і значну частину Речі Посполитої на боротьбу за національну свободу і проти феодально-панського свавілля. “

- А С. Наливайко;
- Б К. Косинський;
- В П. Сагайдачний;
- Г І. Сулима.

12. Ставропігія — це:

- А розкол усередині християнської церкви, унаслідок якого утворилися православна і католицька конфесії;
- Б право монастиря, братства не підлягати місцевій єпархіальній владі, а безпосередньо патріархові або синоду; статус незалежності від місцевої єпархіальної влади;
- В купівля-продаж церковних посад або духовного сану в католицькій та інших церквах;
- Г один з основних напрямів у християнстві, відокремився від католицизму в ході Реформації XVI ст.

13. Укажіть ім'я козацького ватажка, який уславився походами проти турків і татар, під час повстання 1625 р. уклав Куруківську угоду:

- А С. Кішка;
- Б С. Наливайко;
- В П. Сагайдачний;
- Г М. Дорошенко.

14. З діяльністю якої організації пов'язана поява зображеної на фото книги:

- А Острозької академії;
- Б Київського братства;
- В Луцького Братства;
- Г Львівського братства.

15. Позначте твердження, яке відповідає умовам Берестецької унії:

- А православна і католицька церква об'єдналися у римо-католицьку (уніатську) церкву;
- Б уніатська церква зберігала католицькі обряди, церковно-слов'янську мову;
- В уніатська церква визнавала зверхність Папи Римського та учення католицької церкви;
- Г уніатське духовенство зрівнювалося в правах з католицьким, але не звільнялося від сплати податків.

16. Укажіть особу за описом:

“Народився в сім'ї молдавського господаря Симеона Могили й угорської княжни Маргарет. Після смерті батька родина переселилася на західні землі України; здобув освіту в Львівській братській школі та Паризькому університеті. Будучи митрополитом Київським, Галицьким і всієї Русі, dbав про піднесення Православної церкви, зміцнення авторитету, унормування її правового становища, поліпшення матеріального стану. М. Грушевський про нього писав: “Аж до останньої русифікації, проведеної наприкінці XVII століття, Київська Академія, а з нею й східноукраїнське громадянство, в ній виховане, жили спадщиною Могили, його духом”.

- А І. Борецький;
- Б Г. Балабан;
- В Й. Рутський;
- Г П. Могила.

У завданнях 17, 18 до кожної інформації, позначеної буквами, доберіть одну правильну відповідь з варіантів, позначених цифрами.

17. Установіть відповідності між термінами та їх визначеннями.

А курінь	1 колегія суддів, що розглядала кримінальні справи
Б лава	2 посадова особа, яка відповідала за військову артилерію
В чинш	3 регулярний фіксований податок грошима, який платили власникові особисто вільні селяни та міщани за користування землею
Г осавул	4 адміністративно-військова одиниця на Січі, група козаків, що в більшості своїй походили з однієї місцевості; також — довге приміщення, у якому ці козаки жили
	5 посадова особа, яка відповідала за дотримання порядку на Січі та у військовому таборі, здійснювала більшість адміністративних функцій

18. Співвіднесіть ім'я історичного діяча з положенням, що його характеризує.

А П. Бут (Павлюк)	1 керівник антипольського козацького повстання 1594-1596 рр., зазнав поразки у вирішальній битві під Солоницею
Б М. Смотрицький	2 керівник антипольського козацького повстання 1637 р., зазнав поразки у вирішальній битві під Кумейками
В С. Наливайко	3 письменник, мовознавець, автора підручника церковнослов'янської мови, яким користувалися ще протягом двох століть
Г Самійло Кішка	4 двічі був гетьманом козаків, перебував у полоні близько 26 років; після втечі з полону очолював запорожців у спільному українсько-польському поході до Криму

5 козацький ватажок, який здійснив похід у Молдавію і взяв її столицю — місто Ясси.

**У завданнях 19, 20 розташуйте історичні події
у хронологічній послідовності**

19. Установіть хронологічну послідовність подій:

- А Третій Литовський статут;
- Б повстання пі проводом І. Сулими;
- В “Устава на волоки”;
- Г укладання першого реєстру Сигізмундом II Августом..

20. Установіть послідовність цитованих подій:

- А *“...Якби якийсь вотчинний підданий або селянин пішов від котрогось боярина, не переходячи до іншого [боярина], і той, від якого піде, не шукав би того підданого або селянина десять років, – надалі йому до нього нема діла”.*
- Б *“Козац. реєстр збільшувався до 8 тис. чол. Не включені до реєстру повинні були розійтися по домівках і повернутися під владу шляхти, але їм гарантували амністію. Реєстровці зобов'язувалися утримувати на Запоріжжі гарнізон з 2 тис. чол., повернути гармати, захоплені в польс.-шляхет. війська, відпустити полонених і на першу вимогу польс. короля виступити на захист Речі Посполитої.”*
- В *“Король, побачивши, як добре вони з татарами б'ються, віддав їм для пристанища місто Трахтемирів, настановив їм гетьмана, прислав клейноди, всяких припасів військових, а за службу їм поклав по червінцеві...”*
- Г *“Обізвавсь Тарас Трясило
Віру рятувати,
Обізвався орел сизий,
Та й дав ляхам знати!”.*

**Завдання 21, 22 мають сім варіантів відповідей,
серед них лише три правильні**

21. Укажіть причини виникнення запорозького козацтва.

- 1. Бажання українців розширити свої територіальні володіння.
- 2. Захоплення українських земель польськими і литовськими феодалами.
- 3. Запрошення Кримського ханства до залюднення дніпровського Пониззя.
- 4. Посилення феодального гніту, оформлення кріпосної залежності.
- 5. Створення греко-католицької (уніатської) церкви.
- 6. Необхідність захисту кордонів від Кримського ханства.
- 7. Пошук українцями золота та інших корисних копалин.

22. Гетьман П. Конашевич-Сагайдачний уславився тим, що:

- 1. Сприяв відновленню вищої ієрархії православної церкви на українських землях.
- 2. Очолював удалі морські походи козаків проти Османської імперії.
- 3. Знищив фортецю Кодак, збудовану поляками для контролю над Запорозькою Січчю.
- 4. Збудував першу Запорозьку Січ на о. Мала Хортиця.
- 5. Підтримував видавничу діяльність Івана Федорова.

6. Відстоював інтереси української шляхти на Люблінському сеймі.
7. Відіграв вирішальну роль у перемозі польсько-козацького війська в битві під Хотиним.

ПІДСУМКОВА (РІЧНА) КОНТРОЛЬНА РОБОТА З ІСТОРІЇ УКРАЇНИ 8 КЛАС

Варіант I

Завдання 1 — 16 складаються зі вступного запитання та чотирьох варіантів відповідей, серед яких потрібно вибрати один правильний.

1. Битва під Жовтими Водами відбулася:
А у травні 1648 р.;
Б у вересні 1648 р.;
В у серпні 1649 р.;
Г у червні 1651 р.
2. Союзниками козаків у боротьбі проти польсько-шляхетського панування в 1654 р. були:
А Московське царство;
Б князівство Молдови;
В Швеція;
Г Кримське ханство.
3. Гадяцький трактат був укладений:
А у 1658 р.;
Б у 1659 р.;
В у 1660 р.;
Г у 1667 р.
4. Укажіть ім'я гетьмана Лівобережжя з 1672 р., гетьмана обох берегів Дніпра (1676 р.), який орієнтувався на розбудову Гетьманщини під владою Москви:
А І. Брюховцький;
Б Д. Многогрішний;
В П. Дорошенко;
Г І. Самойлович.
5. Гетьманство в Україні була остаточно ліквідовано:
А у 1764 р.;
Б у 1768 р.;
В у 1775 р.;
Г у 1783 р.
6. Укажіть ім'я гетьмана, обраного після відновлення гетьманства в 1727 р., якому вдалося тимчасово пригальмувати процес перетворення Гетьманщини на адміністративну одиницю Російської імперії.
А Д. Апостол;
Б І. Мазепа;
В П. Полуботок;
Г І. Скоропадський

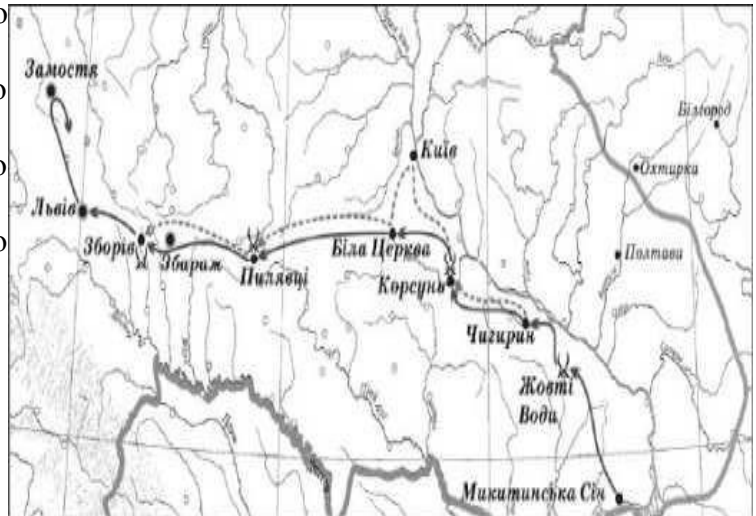
7. Перебіг подій якого періоду Національно-визвольної війни українського народу середини XVII ст. відображено на карті?

А від Зборівського до Білоцерківського договору;

Б від початку збройного виступу до Зборівського договору;

В від Переяславської ради до Віленського перемир'я;

Г від Білоцерківського договору до Переяславської ради.

8. Ліквідація магнатського землеволодіння, панщини, масове покаяння селянства, формування нової еліти суспільства на основі козацької старшини відбулися в результаті:

А козацько-селянських повстань 20 – 30-х рр. XVII ст.;

Б національно-визвольної війни українського народу XVII ст.;

В реформах Д. Апостола;

Г повстанню під проводом С. Палія.

9. Якими цифрами позначені території, що відійшли до Росії за умовами Бахчисарайського договору:

А 2, 3;

Б 3, 4;

В 3, 5;

Г 4, 5.

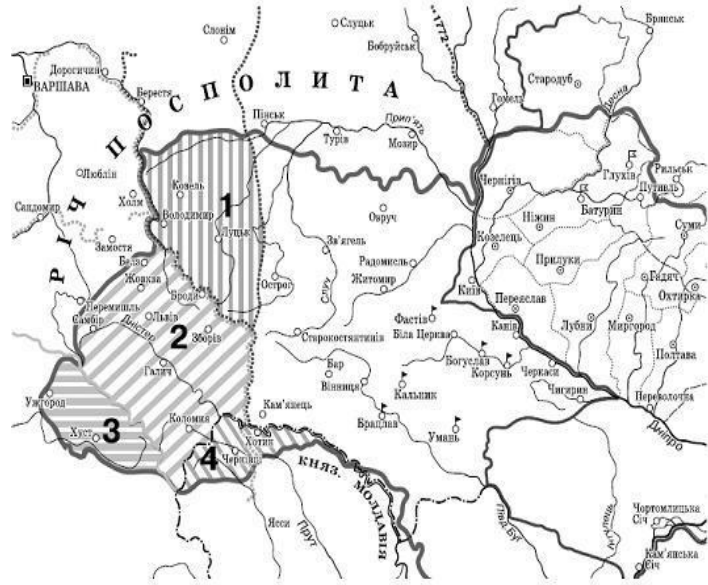
10. Період Руїни характеризувався:

А всеохоплюючою кризою та занепадом Речі Посполитої, викликаних визвольною війною українського народу під проводом Б. Хмельницького;

- Б форсованим наступом російського уряду на автономні права Гетьманщини внаслідок переходу гетьмана І. Мазепи на бік шведського короля;
- В внутрішньою боротьбою козацької старшини за владу, розколом Гетьманщини, втручанням в її внутрішні справи сусідніх держав;
- Г остаточною ліквідацією інституту гетьманства, решток української автономії та повною інтеграцією українських земель у Російську імперію.

11. Якою цифрою позначено на картосхемі українські землі, які за першим поділом Речі Посполитої відійшли до Австрійської імперії?

- А 1;
- Б 2;
- В 3;
- Г 4.

12. Позначте, що собою представляла Друга Малоросійська колегія:

- А орган державної структури Російської імперії, заснований указом Петра І 16 травня 1722 для управління Гетьманщиною;
- Б колегіальний орган адм.-політ. управління Гетьманщиною, створений за вказівкою російського уряду в 1734 після смерті гетьмана Д.Апостола;
- В вищий виконавчо-розпорядчий орган влади в системі малоросійського генерал-губернатора, створений 10 листопада 1764 після остаточної ліквідації гетьманства;
- Г вища державна військово-адміністративна козацько-старшинська установа, за посередництва якої гетьман здійснював свою військову й цивільну владу.

13. Про яку історичну постать писали українські історики В.Смолій, В. Степанков: *“Зберігаючи свідомість, він надзвичайно болісно переживав свою поразку, яка, на його думку, відкривала Радзивіллові шлях в Україну, нещадно картая себе за те, що з його ”вини” загинуло стільки козаків. Останні дні життя цього мужнього й талановитого полководця ... були для нього суцільною моральною мукою”.*

- А І. Богун;
- Б М. Крмвоніс;
- В М. Кричевський;
- Г І. Виговський.

14. Про яку історичну постать писав український історик М. Аркас: *“Так зайшло „сонце*

руїни". Він був справжнім сонцем тих темних часів. Людина сильна розумом, невтомна, енергійна, великий український патріот, свідомий, консеквентний самостійник - він міг і повинен був поставити свою країну на ноги та забезпечити їй трівку будучність, коли б не те народне безголов'я, яке обхопило було всіх і вся. Так він є одною з найбільших, але й найтрагічніших постатей в нашій історії."

- А І. Мазепа;
- Б І. Виговський;
- В П. Дорошенко;
- Г Ю. Хмельницький.

15. Про яку історичну постать писав відомий французький філософ XVIII ст. Франсуа Марі Вольтер: "... він вирішив повстати. Він хотів стати незалежним володарем і створити могутнє королівство з України та уламків Росії. Це була відважна людина, далекоглядна, невтомна у праці, хоч і поважного віку."

- А І. Мазепа;
- Б І. Виговський;
- В П. Дорошенко;
- Г П. Орлик.

16. Яка подія відбулась у 1785 р.

- А приєднання Кримського ханства до Російської імперії;
- Б створення Війська вірних козаків Чорноморських;
- В ліквідація Запорозької Січі;
- Г видання "Жалуваної грамоти дворянству"

У завданнях 17, 18 до кожної інформації, позначеної буквами, доберіть одну правильну відповідь з варіантів, позначених цифрами.

17. Установіть відповідність між назвою битви Національно-визвольної війни українського народу середини XVII ст. та її наслідками.

А битва під Полтавою	1 розгром московського війська князя О. Трубецького, початок антигетьманського повстання
Б битва під Жовтими Водами	2 перша перемога повстанського війська, знищення передового загону польського війська
В битва під Батогом	3 поразка шведів, втрата надій на звільнення з-під влади Росії
Г битва під Конотопом	4 перемога українського війська, порятунок польського війська завдяки зраді кримських татар, укладення Зборівського миру 5 відновлення позицій, втрачених під час військових невдач 1651 р.; початок нового етапу розгортання повстання

18. Установіть відповідність між назвою угоди, та її основними положеннями.

А Вічний мир	1 територія Гетьманщини становить Київське, Чернігівське, Брацлавське воєводства; реєстр збільшується до 40 тис.
Б Зборівський договір	2 Росія приєднала українські землі в межах річки Дніпра й Південного Бугу до узбережжя Чорного моря, частину морського узбережжя з фортецям Керч, Єнікале, Кінбурн, Азов

В Гадяцький договір	3 кордон між Росією і Туреччиною встановлювався по Дніпру, межиріччя Дністра і Бугу на 20 років повинно було залишатися незаселеним
Г Кючук-Кайнарджійський мир	4 Польща і Росія припиняли воєнні дії на 13,5 років; в Україні кордон між ними встановлювався по Дніпру (за винятком Києва, який на два роки відходив до Росії), Запоріжжя перебувало у спільному володінні держав
	5 Гетьманщина стає незалежною державою і на рівноправних засадах входить до федерації з Польщею і Литвою під назвою Велике Князівство Руське

**У завданнях 19, 20 розташуйте історичні події
у хронологічній послідовності**

19. Установіть хронологічну послідовність подій.

- А зруйнування Чортомлицької Січі військами Петра І;
- Б Переяславська рада;
- В “Конституція” П. Орлика;
- Г ліквідація гетьманства Катериною ІІ.

20. Установіть послідовність цитованих подій:

- А *“Наш підданий гетьман Б. Хмельницький, майже поєднавши свої війська з угорцем Ракочієм, послав до Польської держави наказного гетьмана Ждановича, Богуна та інших начальників для спустошення...”*
- Б *“...За кілька днів після приєднання козацького головнокомандувача графа Мазепи до шведів князь Менишков на чолі численного війська й артилерії пішов на Батурин, резиденцію гетьмана Мазепи... Здобувши місто силою, Менишков віддав усе живе мечу та вогню...”*
- В *“Року ... турецький султан ... послав свої сили турецькі і татарські ... спочатку під славне старовинне місто козацьке... Чигирин, наказавши Чигирину здобувати, а, здобувши, зразу ж іти під Київ... Хоч і багато тижнів Чигирин всіма силами, ... безперестанними приступами, підкопами ... день і ніч доставали ... але не змогли досягти успіху. Бо з града Чигирин міцно ратні (люди) царської пресвітлої величності і козаки боронилися і поганців багато тисяч побили, в облозі сидючи.”*
- Г *“Після всемілостивішого від нас звільнення графа Розумовського... із чину гетьманського наказуємо нашому Сенатові для належного управління в Малій Росії створити там Малоросійську колегію, у якій бути головним нашому генералу графу Рум'янцеву і з ним чотирьом великоросійським членам...”*

**Завдання 21, 22 мають сім варіантів відповідей,
серед них лише три правильні**

21. Позначте заходи Б. Хмельницького, спрямовані на розбудову Гетьманщини:

1. Провів “Генеральне слідство про маєтності”
2. Запровадив рангове землеволодіння.
3. Право та судочинство ґрунтувалися на нормах звичаєвого, козацького, магдебурзького права, Литовських статутах.

4. Панщина була обмежена двома днями на тиждень.
5. Запровадив земські, городські і підкоморські суди.
6. Замінив подвірний податок на подушний.
7. Знищив кріпосне право.

22. Визначить причини Руїни:

1. Розкол серед української еліти з питань внутрішньої і зовнішньої політики: частина орієнтувалася на Москву, частина — на Річ Посполиту.
2. Повернення панщини і кріпацтва після смерті Б. Хмельницького.
3. Заборона козакам вести війни і мати зовнішні відносини без дозволу царя.
4. Нездатність старшини поставити державні інтереси над особистими.
5. Утиски православної церкви.
6. Втручання у внутрішньоукраїнські справи та безпосередня агресія з боку Речі Посполитої, Московської держави, Османської імперії та Кримського ханства.
7. Зменшення козацького реєстру.

ПІДСУМКОВА (РІЧНА) КОНТРОЛЬНА РОБОТА З ІСТОРІЇ УКРАЇНИ 8 КЛАС

Варіант II

Завдання 1 — 16 складаються зі вступного запитання та чотирьох варіантів відповідей, серед яких потрібно вибрати один правильний.

1. Битва під Корсунем відбулася:
А у травні 1648 р.;
Б у вересні 1648 р.;
В у серпні 1649 р.;
Г у червні 1651 р.
2. Союзниками козаків у боротьбі проти польсько-шляхетського панування в 1657 р. були:
А Московське царство;
Б князівство Молдови;
В Швеція;
Г Кримське ханство.
3. Андрусівське перемир'я було укладене:
А у 1659 р.;
Б у 1663 р.;
В у 1667 р.;
Г у 1668 р.
4. Укажіть ім'я першого гетьмана Правобережжя (1663—1665 рр.) після поділу України між Польщею та Московською державою.
А П. Тетеря;
Б І. Брюховецький;
В П. Дорошенко;
Г Я. Сомко
5. Перша Малоросійська колегія була створена:
А у 1722 р;

Б у 1727 р.;
В у 1734 р.;
Г у 1750 р.

6. Укажіть ім'я гетьмана, обраного після відновлення гетьманства в 1750 р., який домогся деякого розширення автономії Гетьманщини:

А Д. Апостол
Б І. Мазепа;
В П. Полуботок;
Г К. Розумовський.

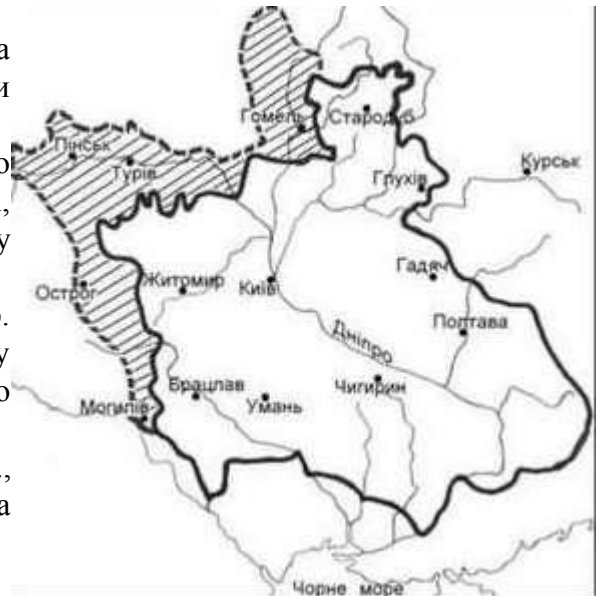
7. На карті позначено територію Гетьманщини:

А за умовами Зборівського договору 1649 р., а також землі, втрачені за умовами Білоцерківського договору 1651 р.;

Б на час укладення українсько-російського договору 1654 р. та сусідні землі, контрольовані Військом Запорозьким у 1654-1657 рр.;

В на час укладення Гадяцького договору 1658 р. та землі, що були включені до складу Великого князівства Руського за його умовами;

Г об'єднану гетьманом П. Дорошенком у 1668 р., та землі, над якими в 1671 р. Річ Посполита відновила свою владу

8. У чому полягала особливість перебігу національно-визвольної боротьби українського народу впродовж червня 1652 р. — серпня 1657 р.?

А намагання польського та московського урядів поділити козацьку державу, що завершилося закріпленням її територіального розколу на міждержавному рівні, боротьба патріотичних сил за возз'єднання козацької держави;

Б різке загострення соціально-політичної боротьби, що вилилася у громадянську війну й спричинила розкол козацької держави на два гетьманства, виділення Запоріжжя в окрему політичну силу;

В втручання іноземних держав у внутрішні справи України, ліквідація українських державних інституцій на Правобережжі та його спустошення польськими, кримськими, турецькими, московськими військами;

Г погіршення становища новоутвореної Української козацької держави та активні пошуки її урядом союзників для розгрому Речі Посполитої і возз'єднання в межах єдиної держави усіх українських земель.

9. Якими цифрами позначені території, що відійшли до Росії за умовами Вічного миру:

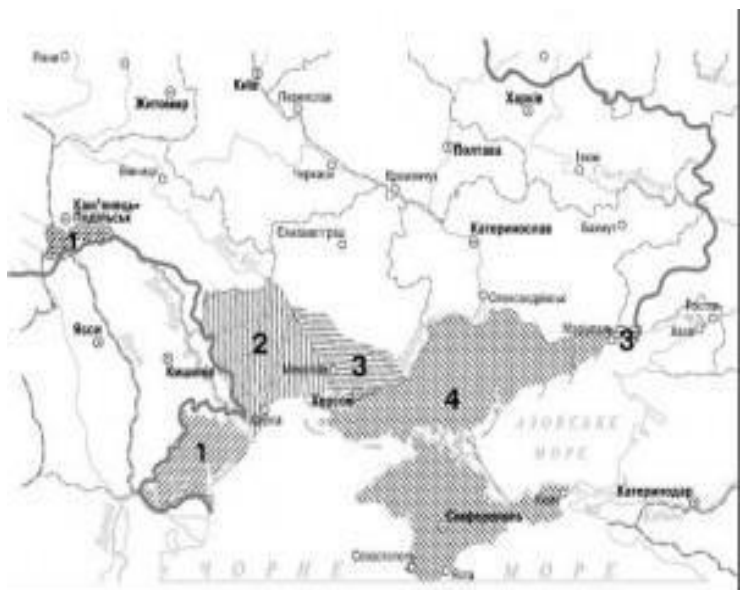
А 2, 3;
Б 3, 4;
В 3, 5;
Г 4, 5.

10. Який період козацької доби історії України літописець С. Величко характеризує:
“...докінчувався тридцятий рік нещасливих тогобічних українських подій з безперервним воєнним вогнем, а до того — з чварами, незгодами, війнами, кровопролиттями ...”
- А Національно-визвольної війни під проводом Б. Хмельницького;
 Б після смерті Б. Хмельницького до початку гетьманування І. Мазепи;
 В форсованим наступом російського уряду на автономні права Гетьманщини внаслідок переходу гетьмана І. Мазепи на бік шведського короля;
 Г козацько-селянських повстань 20-30-х рр. XVII ст.

11. Якою цифрою позначено українські терени, приєднані до Російської імперії внаслідок російсько-турецької війни 1768 - 1774 рр.?

- А 1;
 Б 2;
 В 3;
 Г 4.

12. Позначте, що собою представляла Перша Малоросійська колегія:
- А орган державної структури Російської імперії, заснований указом Петра I 16 травня 1722 для управління Гетьманщиною;
 Б колегіальний орган адміністративно-політ. управління Гетьманщиною, створений за вказівкою російського уряду в 1734 після смерті гетьмана Д. Апостола;
 В вищий виконавчо-розпорядчий орган влади в системі малоросійського генерал-губернатора, створений 10 листопада 1764 після остаточної ліквідації гетьманства;
 Г вища державна військово-адміністративна козацько-старшинська установа, за посередництва якої гетьман здійснював свою військову й цивільну владу.

13. Про яку історичну постать писав український історик О. Апанович: *“Категорично не прийняв ідею Переяславської ради ...[його] вважали після Богдана Хмельницького козацьким стратегом номер один. Як писав до польського короля коронний обозний Андрій Потоцький, він з тих козаків, для яких "найвища державна рація — щоб не бути ні під вашою, королівською, милістю, ні під царем" ?*

- А М. Кривоніс;
- Б Д. Нечай;
- В І. Богун;
- Г І. Виговський.

14. Про яку історичну постать писав український історик В. Антонович: *“Так закінчилося життя, яке було сповнене владності, інтриг, шанобства, колишнього служника Хмельницького — Івашка, який зневажав усі інтереси народу, України для власної вигоди. Зрадою та вбивствами супротивників він домагався гетьманської булави й боярського звання”?*

- А І. Виговський;
- Б Ю. Хмельницький;
- В П. Мазепа;
- Г І. Брюховецький.

15. Про яку історичну постать писав український історик Д. Дорошенко: *“Його шестилітнє гетьманування було короткою яснішою смугою на темному тлі українського життя після упадку Мазепи. Йому вдалося зміцнити гетьманську владу й авторитет гетьмана супроти російських і місцевих українських властей”?*

- А І. Виговський;
- Б П. Полуботок;
- В Д. Апостол;
- Г К. Розумовський.

16. Яка подія відбулась у 1783 р.

- А запровадження кріпацтва на українських землях, що перебували в складі Російської імперії;
- Б створення Війська вірних козаків Чорноморських;
- В заснування Задунайської Січі;
- Г видання “Жалуваної грамоти дворянству”

У завданнях 17, 18 до кожної інформації, позначеної буквами, доберіть одну правильну відповідь з варіантів, позначених цифрами.

17. Установіть відповідність між назвою битви Національно-визвольної війни українського народу середини XVII ст. та її наслідками.

А Чуднівська кампанія	1 зрада кримських татар, перемир'я між поляками і козаками, скликання Переяславської ради
Б битва під Берестечком	2 невдача московської армії, арешт І. Самойловича
В Перший Кримський похід	3 перша велика військова невдача козацького війська; згортання повстання, втрата всіх земель, за винятком Київського воєводства
Г битва під Жванцем	4 розгром поляками московського війська, укладання Слободищенського трактату

5 відновлення позицій, втрачених під час військових невдач 1651 р.; початок нового етапу розгортання повстання

18. Установіть відповідність між назвою угоди та її основними положеннями.

А Білоцерківський договір	1 Росія приєднала землі між Південним Бугом та Дністром з фортецею Очаків
Б Андрусівське перемир'я	2 Росія приєднала українські землі в межиріччі Дніпра й Південного Бугу до узбережжя Чорного моря
В Ясський договір	3 кордон між Росією і Туреччиною встановлювався по Дніпру, межиріччя Дністра і Бугу на 20 років повинно було залишатися незаселеним
Г Бахчисарайський мир	4 Польща і Росія припиняли воєнні дії на 13,5 років; в Україні кордон між ними встановлювався по Дніпру (за винятком Києва, який на два роки відходив до Росії), Запоріжжя перебувало у спільному володінні держав
	5 територія Гетьманщини обмежувалась Київським воєводством; реєстр скорочувався до 20 тис.

**У завданнях 19, 20 розташуйте історичні події
у хронологічній послідовності**

19. Установіть хронологічну послідовність подій:

- А укладення Зборівського мирного договору;
- Б указ про закріпачення селян Катериною II;
- В заснування Нової Січі;
- Г “Чорна рада” в Ніжині.

20. Установіть послідовність цитованих подій:

- А *“...Отож ми генеральна старшина, кошовий отаман і все Військо Запорозьке домовилися і постановили з ясненьоможним гетьманом... щоб із тими всіма генеральними особами мають радитися гетьман і його наступники про ...всілякі справи, нічого без їхнього дозволу й поради не починати... У гетьманській резиденції тричі на рік має збиратися генеральна Рада: на Різдво, Великдень і Покрову. Між Радами Україною правитиме гетьман з генеральною старшиною ...”*
- Б *“Зміцнивши свої позиції на Правобережжі, відчувуючи підтримку могутньої держави на чолі війська переходить на лівий берег Дніпра. Після вбивства козаками Івана Брюховецького його проголошують гетьманом усієї України.”*
- В *“...Ми, Катерина II, імператриця всеросійська... Об'являємо всім нашим людям, які живуть в... Речі Посполитій, зокрема у воєводствах Київському, Подільському, Брацлавському, Волинському... Ми змушені з жалем прийняти до відома, що... кріпаки, відкинувши послух владі і їхнім панам допустились убивств... внаслідок обману розбишак, які видають себе частиною Війська Запорозького”*
- Г *“Тих... польських ратних людей біля Жовтих Вод самовільні козаки, з'єднавшись разом із татарами, всіх побили, а інших у полон забрали...”*

Завдання 21, 22 мають сім варіантів відповідей,

серед них лише три правильні

21. Визначить заходи соціально-економічної політики І. Мазепи:

1. Наділяв землями та привілеями козацьку старшину, формуючи верхівку українського суспільства.
2. Відокремив гетьманську казну від державної, вперше чітко було визначено бюджетні видатки України.
3. Укладено “Звод” українських законів на основі литовських статутів та магдебурзького права.
4. Надавав пільги організаторам промисловості, розвивав торгівлю як внутрішню, так і зовнішню, що занепала за часів Руїни.
5. Проведено ревізію державних земель, незаконно захоплені повернуто в державне володіння.
6. Запровадив панщину в два дні на тиждень.
7. Запроваджено колегіальні суди.

22. Визначить особливості адміністративно-політичного устрою Слобідської України другої половини XVII ст.:

1. Ділилася на 10 полків, що були і військовими, й адміністративно-територіальними одиницями.
2. Ділилася на 5 полків, що були і військовими, й адміністративно-територіальними одиницями.
3. Гетьмана обирала старшинська рада на невизначений термін; кандидатура затверджувалася царем.
4. Підпорядковувалася белгородському воєводі.
5. Для заохочення переселенців московський уряд надавав певні свободи — “слободи”, зокрема звільнення від податків.
6. Загальновійськова рада скликала залежно від обставин і перестала бути законодавчо-розпорядчим владним органом.
7. Загальновійськова рада залишалась законодавчо-розпорядчим владним органом.

1.